

KORZIKA IN SLOVENC

Verjetno se bo bralec vprašal, kaj ima skupnega Korzika s Slovenci (tu mislim na slovensko manjšino v Italiji). Ta zanimivi sredozemski otok, domovina cesarja Napoleona, kjer so avtohtoni prebivalci "korziškega" jezika (italijanskega izvora, podobnega ligurskim narečjem) sedaj v Franciji, ima svojo zanimivo zgodovino. Ne bomo se ob njej ustavljali, raje pa si oglejmo, kaj predstavlja otok danes. Znano je, da se imajo Korzičani za avtonomno jezikovno - torej manjšinsko - skupnost v okviru francoske države. Danes ima otok deželno skupščino v svojem glavnem mestu Ajaccio, preko katere iznašajo lastne zahteve do Pariza. To pa še ne preprečuje drugih načinov protesta. Zadnje čase je bilo več atentatov s strani skrajnih korziških skupin. Septembra je prišlo celo do umora nekega francoskega prefekta. Kaj pomeni vse to?

Kdor nekoliko pozna korziško stvarnost danes, ve, da je tu več avtonomističnih političnih gibanj, ki želijo doseči močno avtonomijo v okviru francoske države, nekateri pa celo - neodvisnost. Tako ima korziška skupnost svojega predstavnika celo v evropskem parlamentu, in to s strani manjšinske stranke Union de Populu Corsu, ki se je živahno udeleževala tudi v evropski manjšinski zvezi ALE. Še naprej bomo pa omenili tudi nekatere glasove francoske in korziške strani s tem v zvezi.

Slovenci v Italiji sicer nimamo danes zelo podobne situacije s Korziko. Naši spomini na "velikega Korzičana" so sicer bolj romantični kot stvarni. Za nas je bil Korzičan Napoleon Bonaparte (ali kot je v znani pesmi zapel naš Aškerc "v čast Korzike sinovi") nekaj rešitelj ali bolje tisti, ki je omogočil Slovincem v začetku 19. stoletja enakopravnost in uvedbo slovensčine v šole in javne urade. Korzičanom danes pa isti vladar pomeni utelešenje francoskega centralizma in veličine (*grandeur*). To sem sam nekoč ugotovil v pogovoru s korziškimi prijatelji na nekem mednarodnem manjšinskem zborovanju. Dve stvarnosti, dve viziji...

Zadnji večji napad je bil 25. novembra v središču glavnega mesta Ajaccio, ko sta bili tarča skrajnežev dve javni poslopji z uradi. Vse to je imelo v osrednji francoski javnosti velik odmev in država sama se je spet znašla v bistvu nepripravljena.

Vse to zelo jasno kaže sam francoski tisk, ki je dogodkom na Korziki posvetil veliko prostora. Tako je pariški *Le Monde* v tem času objavil dolgo vrsto člankov in vsakovrstnih komentarjev. Že nekateri naslovi sami so dovolj zgovorni, kot npr. *Obotavljanje na Korziki*, *Korziska apokalipsa*, *Dialog ali smrt* itd. Nekateri izjave vodilnih vladnih predstavnikov so tudi značilne, poleg obsodbe terorističnih dejanj pa pričakujejo tudi pozitiven razvoj dogodkov. Tako francoski notranji minister Jean-Pierre Chevènement pričakuje za Korziko "demokratsko in mirno bodočnost". Predsednik republike Jacques Chirac pa poziva politične dejavnike, "naj nastopijo s kar največjo odločnostjo proti spirali nerazumnosti". Premier Lionel Jospin tudi poziva krivce k razumnosti. Korziški voditelj Edmond Simeoni pa jasno piše, da je treba nujno iti do dna v tem okviru ter ustvariti mir in oblikovati pogoje za novo pozitivno obdobje.

Slovenci v Italiji nismo danes v času ilegalnega boja, kot je bil TIGR (ki se je moral posluževati tudi oboroženih akcij). Korzičani danes še vedno - podobno kot Baski v Španiji - delijo svoje nastope med legalnimi ter ilegalnimi pobudami. V Italiji je bil v naših časih tak primer morda južnotirolski upor v 60. letih. Danes pa na splošno vse manjšine v Italiji skušajo z demokratičnimi sredstvi doseči to, kar jim gre. Rešitev gre torej iskati le v evropskem duhu.

ANDREJ BRATUŽ

HUD ZAPLET V NOTRANJI POLITIKI ITALIJE

BOMO SPET OSTALI PRAZNIH ROK?

DRAGO LEGIŠA

Kot vse kaže, se tako imenovana "druga" italijanska republika bistveno ne razlikuje od "prve". Res je sicer, da sedanja legislatura traja skoraj že štiri leta, vendar ne moremo reči, da se Italija ni iznebila politične nestabilnosti, ki je zanjo značilna od ustanovitve dalje. Pred dobrim letom dni je predsednika Romana Prodiya zamenjal tedanji glavni tajnik Levih demokratov Massimo D'Alema, ki je sestavil vlado z odločilno podporo skupine prebežnikov iz Berlusconijevega opozicijskega tabora. Tudi to dokazuje, da je v tem pogledu v državi nekaj bolnega. Politična nestabilnost se kaže tudi v tem, da marsikateri parlamentarec iz najrazličnejših razlogov nekega dne kratkotalo zapusti politično skupi-

no, v okviru katere je bil izvoljen, ter presedla k nasprotnikom, povečini k tistim, ki so trenutno na oblasti.

Massimo D'Alema je bil v zadnjem času predmet napa-

dov ne samo svojih političnih nasprotnikov, temveč tudi zaveznikov. Že po značaju D'Alema ne prenaša kritik in graj, kar je med drugim dokazal prav pred kratkim, ko je prijavil sodišču znanega karikaturista Forattinija, od katerega zahteva milijardno odškodnino. Prekipelo pa mu je v nedeljo, ko se je kot gost udeležil kongresa Demokratičnih socialistov. Kongres je bil v znanem termalnem središču Fiuggi in je trajal tri dni. Večina delegatov je naravnost vzrojila, ko je D'Alema omenil znanega socialista Amata, ki očitno ne uživa simpatij pri Demokratičnih socialistih. D'Alema je zapustil govorniški oder med žvižgi in protesti številnih delegatov. Glavni tajnik Demokratičnih socialistov Boselli je na kongresu izjavil, da bo njegova stran-

ka na bližnjem preverjanju zahtevala, naj se D'Alema zamenja, češ da bi sredinsko - leva koalicija gotovo bila na bližnjih državnozbornih volitvah poražena, če bi se volilnemu zboru predstavila z D'Alema kot kandidatom za predsednika vlade. Že naslednji dan se je D'Alema podal na Kvirinal in predsedniku republike Ciampi ju sporočil, da bo po odobritvi finančnega zakona nastopil v parlamentu in zahteval glasovanje o zaupnici. To pomeni, da se bo že čez nekaj dni tudi uradno začela vladna kriza, katere razpleta verjetno nihče ne more natančno predvidevati. Poznavalci razmer menijo, da prihajata v poštev dve rešitvi: lahko se zgodi, da bo D'Alema potrjen za predsednika vlade in da bo prišlo do imenovanja nekaterih novih ministrov, mnogi pa menijo, da utegne predsednik republike Ciampi predčasno razpustiti parlament, čemur bodo sledile predčasne državnozbornoske volitve.

STRAN 2

PO SMRTI FRANJA TUDJMANA

HRVAŠKA NA RAZPOTJU

JURIJ PALJK

V ponedeljek, 13. t.m., so v Zagrebu z vsemi visokimi državnimi častmi na pokopališču Mirogoj pokopali hrvaškega predsednika dr. Franja Tudjmana.

S smrtjo predsednika Tudjmana se za Hrvaško odpira novo obdobje, saj bo morala mlada država prestopiti iz obdobja, ki ga je s svojo močno osebnostjo in avtoriteto, ki je mejila že na trinoštvo, označeval Tudjman, v novo obliko demokratično urejenih družbenih odnosov. Kam bo Hrvaška šla in katero pot bo ubrala, pa bo vsaj deloma jasno že po 3. januarju prihodnjega leta, ko bodo parlamentarne volitve, katerim pa bodo sledile še predsedniške; le-te bodo najverjetneje v začetku februarja.

Kdo je bil pravzaprav Franjo Tudjman? Rodil se je 14. maja leta 1922 v družini zna-

nega aktivista Hrvaške kmečke stranke. Tudjmanov oče Stjepan je bil tudi član ZAVNOH-a in AVNOJ-a, a so ga leta 1946 umorili, in sicer zaradi kritik tedanje jugoslovanske oblasti. Franju Tudjmanu je mati umrla, ko mu je bilo sedem let, eden od bratov pa je padel med drugo svetovno vojno kot partizan. Tudjman je mlad sodeloval v demokratiškem nacionalnem gibanju in so ga zato leta 1940 zaprli, od leta 1941 pa je sodeloval v narodnoosvobodilnem boju na Hrvaškem; po vojni je v Beogradu dokončal višjo vojaško akademijo, bil v samem vrhu

poveljstva JLA, postal izjemno mlad general leta 1960, a se je že leto kasneje na lastno prošnjo upokojil. Od takrat dalje se je posvečal svoji drugi ljubezni - zgodovini. V Zagrebu je ustanovil Inštitut za zgodovino delavskega gibanja, katerega direktor je bil do leta 1967, bil pa je tudi eden glavnih sodelavcev slovite *Jugoslovanske vojaške enciklopedije*; leta 1965 je doktoriral iz zgodovinskih znanosti na zagrebškem vseučilišču. Leta 1967 so ga izključili iz Komunistične partije, leta 1971 ga prvič obsodili, leto kasneje zaprli. Leta 1981 so ga obso-

dili še na tri leta zopora, ki ga je prestajal v zloglasnem zaporu Lepoglava. Veliko je pisal predvsem iz vojaške znanosti, zgodovinskih ved in politologije ter filozofije zgodovine. Leta 1990 je s svojo Hrvatsko demokratsko zajednico (HDZ) zmagal na volitvah, bil leta 1992 in spet leta 1997 z veliko večino glasov izvoljen za hrvaškega predsednika. Hrvaški narod ga ima za očeta sodobne države, tuji opazovalci pa so mu očitali samodržstvo in pretiran nacionalizem; zaradi znamenite protiofenzive Oluja-Nevihta proti srbskim silam leta 1995, ko so Hrvatje sami spet osvojili svoja ozemlja (predvsem Krajino in del Slavonije), je postal za Hrvatje tudi vojaški junak. Slovenci se ga spominjamo kot trdega in nevhvaležnega sogovornika, ki do nas ni gojil simpatij.

STRAN 2

02 Alojz Tul
OB IZGLASOVANJU ZAKONA...

03 Vida Valenčič
AFERA V NEMČIJI

BOŽIČNA ŠTEVILKA NAŠEGA LISTA
BO IZŠLA V ČETRTEK, **obvestilo**
23. DECEMBRA. SOTRUDNIKE
NAPROŠAMO, DA POŠLJEJO SVOJE
PRISPEVKE NAJKASNEJE DO
PONEDELJKA, 20. T.M., DOPOLDNE.

03 Ivan Žerjal / intervju
IVO JEVNIKAR

04 USTAVITE RABLJE VSEGA SVETA!

05 Ivan Žerjal
STO LET MARIJINE DRUŽBE V TRSTU

06 Drago Legiša
CENA ZA SVOBODO SLAVKA TUTE

08 Matjaž Rustja
INTERNACIONALIZACIJA VPRAŠANJA...

10 Iva Koršič
MALA CECILIJANKA

12 Jurij Paljk
O POTICI

13 Marjan Drobež
STROŽJA MERILA ZA UPOKOJEVANJE

14 Marjan Drufovka / pogovor
ROBERT PRINČIČ O ZADRUGI KMETOV

14 Mara Petaros
OBČINSKI DAVEK NA NEPREMIČNINE

BOMO SPET OSTALI...

Opozicija ne skriva namer, da si bo odločno prizadevala, da bi spomladi imeli tako deželne kot državno-zborske volitve. Berlusconi in zavezniki so tudi napovedali, da bodo umaknili večino amandmajev k finančnemu zakonu prav z namenom, da se čimprej odobri. Svojih amandmajev pa ne namera-va umakniti Severna liga.

Zapleti okrog rimske vlade pobleže zadevajo tudi slovensko narodno manjšino v Italiji, ki čaka na odobritev zaščitnega zakona. Kot je bil napovedal predsednik poslanske zbornice Violante, bi se morala razprava o zakonu pričeti v zbornici 12. januarja.

Kriza vlade pa bo gotovo vplivala tudi na delo poslanske zbornice, saj je treba predvideti, da napovedanega začetka razprave o našem zaščitnem zakonu ne bo. Če bi se pa zgodilo, da bo tudi konec legislature, bomo spet ostali praznih rok, kar zadeva zaščitni zakon. V tej zvezi velja tudi omeniti, da predsednik republike Ciampi do trenutka, ko to pišemo, še ni podpisal zakona o zaščiti manjšinskih jezikovnih skupnosti, ki ga je italijanski parlament bil odobril že pred dvema tednoma. Očitno nekateri krogi močno pritiskajo na državnega poglavarja, da ne bi podpisal omenjenega zakona. Če bi se to zgodilo, bi padla tudi močna senca na naš zaščitni zakon.

KRATKE

■ 21 REFERENDUMOV

Italijansko kasacijsko sodišče je sklenilo, da ni nobene pravnega razloga, da se ne bi razpisali referendumov, katerih pobudniki so Radikalci, Nacionalno zavezništvo in poslanec Mario Segni. Prvotno je bilo predvidenih 23 referendumov, ki zadevajo najrazličnejša vprašanja politične in socialne narave. Kasacijsko sodišče je dva referenduma združilo, tako da jih je

HRVAŠKA NA RAZPOTJU

Franjo Tudjman je tri leta bolehal za neozdravljivim rakom, umrl pa je v bolnišnici Dubrava v Zagrebu 10. t.m. po hudem trpljenju. "Naša domovina je žalostna, mi pa smo zbrani v molitvi za dušo umrlega predsednika," je dejal v nedeljo, 12. t.m., zagrebški nadškof Bozanič, ki se je še najbolj umirjeno spomnil pokojnega Tudjmana. Na Hrvaškem so namreč oklicali ob smrti svojega predsednika tridnevno žalovanje, pred parami, na katerih je v Predsedniških dvorih ležal pokojnik, pa so se vile desetisočglave množice Hrvatov, ki so se klanjali njegovemu spominu. V Zagreb, kjer je mesto umrlega predsednika začasno prevzel predsednik hrvaškega parlamenta-sabora Vlatko Pavletič, se je zgrnilo na tisoče ljudi, prispele pa so tudi brzojavke z izrazi sožalja z vseh koncev sveta. Omenimo še, da se je kot eden prvih tujih politikov spominu umrlega v Zagrebu poklonil slovenski predsednik Milan Kučan, svoje sožalje pa so med drugimi poslali tudi italijanski predsednik Ciampi in italijanski premier D'Alema, srbski predsednik Slobodan Milošević in domala vsi politiki in predsedniki sveta. Ponedeljkovega pogreba pa se je udeležilo izjemno malo pomembnih političnih predstavnikov iz razvitega sveta, še posebej iz Evropske unije. Slovenijo je zastopal slovenski premier Janez Drnovšek, bila pa sta prisotna tudi njegova kolega iz Bosne in Hercegovine ter Makedonije, Madžar-

ostalo 21. Zadnje besedo pa bo imelo ustavno sodišče.

■ UMRL STANE DOLANC

Po daljši bolezni je v ljubljanski bolnišnici v ponedeljek, 13. t.m., v starosti 75 let umrl Stane Dolanc. V zadnjih letih Titove Jugoslavije je zavzemal vodilna mesta na zvezni ravni, saj je bil med drugim eden najožjih Titovih sodelavcev. Leta 1989 se je umaknil iz aktivne politike in živel v svojem domu v Gozd Martuljku.

sko pa je zastopal predsednik države. Politični opazovalci na Zahodu so mnenja, da je bila odločitev za tako majhno in simbolično udeležbo na Tudjmanovem pogrebu nedvoumen signal Hrvaški, naj že končno stopi na pot resnične demokracije. Italijo je zastopal podtajnik v zunanjem ministrstvu Ranieri.

Ameriški veleposlanik pri Organizaciji združenih narodov in veliki pogajalec na Balkanu Richard Holbrooke, ki je hrvaškega predsednika dobro osebno poznal, je ob novici, da je Tudjman umrl, dal tole izjavo: "Brez njega ne bi mogli podpisati mirovnega sporazuma v Daytonu, vendar pa je njegov nacionalizem veliko prispeval za vojne na Balkanu, pa čeprav je glavna odgovornost za omenjene vojne na strani Slobodana Miloševića."

Še ne osemnajstletna nova hrvaška zvezda v svetovnem alpskem pokalu Janica Kostelić je v nedeljo, 12. t.m., zmagala na drugi slalomski tekmi v tej smučarski sezoni v italijanskem kraju Sestrieres. Po zmagi je na vprašanje časnikarja, kaj bi rekla o smrti hrvaškega predsednika, odgovorila preprosto, a iskreno takole: "Veliko mi je pomenil dr. Franjo Tudjman, bil je naš predsednik, oče naše države. Brez njega tudi mene danes tukaj ne bi bilo."

Seveda se sedaj odpirajo nove težave na poti v večjo demokratizacijo hrvaške države, ki bo morala na pot večjega odpiranja Evropi. Za prihodnje in skorajšnje volitve v hrvaški sabor 3. januarja leta 2000 napovedujejo zmago opozicije, ki pa je razpršena. HDZ naj bi izkoristila prav to in pri tem uporabila ves "medijski kapital", ki so jim ga slovesnosti ob Tudjmanovi smrti prinesle. Težko je napovedovati izide volitev, še težje, ko potekajo te na Balkanu. Zgovoren pa je že podatek, da se bo na bližnjih hrvaških volitvah predstavilo 35 strank in 14 različnih političnih koalicij ter 20 neodvisnih kandidatov...

OB IZGLASOVANJU ZAKONA O ZGODOVINSKIH MANJŠINAH

KAJ PA SEDAJ?

ALOJZ TUL

Poročali smo že, da je italijanski senat minulega 26. novembra po več nepričakovanih odložitvah zaradi nesklepnosti končno potrdil besedilo zakona o zaščiti dvanajstih zgodovinskih jezikovnih manjšin v Italiji, ki ga je bila poslanska zbornica izglasovala že junija lanskega leta (1998). V bistvu gre za pravno priznanje "jezika in kulture albanskih, katalonskih, germanskih, grških, slovenskih in hrvaških prebivalcev in tistih, ki govorijo francoski, frankoprovensalski, furlanski, ladinski, okcitanški in sardinški jezik". Zakon namreč predvideva, ob izpolnitvi določenih pogojev, možnost pouka v šolah in siceršnje rabe omenjenih manjšinskih jezikov v zbornih organih javnih uprav in pri pomenovanju krajev. Pravimo možnost, ker bo treba šele ugotoviti občine ali dele občin, kjer naj se dovoli uporabljati manjšinski jezik. Ta naloga je poverjena pristojnemu pokrajinskemu svetu ob pogoju, da rabo manjšinskega jezika zahteva ena tretjina občinskih svetovalcev ali 15% krajevnega prebivalstva. Toliko o vsebini zaščitnih določil.

TEŽAVE IN ZAPLETI

Kot vidimo, iz zakonskih okvirov izhaja, da uveljavljanje zaščite ni neposredno in tudi ne tako enostavno, tako da smemo pričakovati tudi določene težave in zaplete. Govoriti, da je ta zakon prava mana za beneške Slovence, je zato skrajno nestvarno. Kljub temu je bilo potrebnih skoro dvajset let političnih prizadevanj in parlamentarnih procedur, preden je bil zakon dokončno sprejet. Pri tem je zna-

čilno, da je do zadnjega nepričakovanega zapleta prišlo v senatni zbornici, kjer znatna večina senatorjev pripada vladnim strankam leve sredine in bi po politični logiki pričakovali, da ne bo težav z odobritvijo zakona. Potem ko ga je že lani sprejela poslanska zbornica, so bili vsi prepričani, da se bo skozi senat samo sprehodil, dejansko pa je prav tam naletel na zadnje zelo nevarne čeri. Kot je našim bralcem znano, je bilo v senatu kar dvakrat odloženo glasovanje zaradi odsotnosti številnih senatorjev tako iz vrst opozicije kot vladne večine. To pa je povzročilo veliko ogorčenje pri predstavnikih prizadetih manjšin, ki so se nato odpravili v Rim protestirat proti nezaslišanemu neudeleževanju; drugi politični pritiski so toliko zalegli, da je senat 26. novembra s precejšnjo večino zakon končno odobril.

A s tem še ni konec vseh težav. Tudi med predstavniki strank leve sredine je prišlo do več razglašanih glasov, med katerimi moramo omeniti dosmrtnega senatorja Giulia Andreottija, ki je dober poznavalec manjšinske problematike, vključno slovenske. Po njegovem furlanščina in sardinščina nista manjšinska jezika, temveč narečji. Predlagal je ponovno proučitev zakona pristojni senatni komisiji. Oporečniško stališče do zakona je povzel tudi levi demokrat iz Piemonta Giancarlo Tapparo. Po drugi strani moramo povedati, da je večina senatorjev Severne lige glasovala za zakon, medtem ko je Pol svoboščin (Forza Italia in Nacionalno zavezništvo) nasprotoval zakonu.

OCENE SPREJETEGA ZAKONA

Zanimivo je tudi, kako so tisk in drugi mediji ocenili izglasovanje zaščitnega zakona. Eni so zagnali alarm, češ da gre za rušenje državne enotnosti in priznavanje privilegijev, drugi pa so preveč nekritično prikazovali ugodnosti, ki bi jih bile deležne zaščitene manjšine. Pojavilo se je tudi stališče, naj predsednik republike Ciampi ne podpiše v parlamentu sprejetega zakona. Med zagovorniki tega stališča so senator Andreotti, predsednik poslanske skupine CCD (Centro cristiano democratico) Carlo Giovanardi in nekdanja predsednika ustavnega sodišča Vincenzo Caianello in Antonio Baldassare. Večdesetletna pogajanja okrog zakona o zgodovinskih manjšinah v Italiji in zadnja polemična stališča o njegovi odobritvi dokazujejo, da italijanska politična družba ni še globlje dojela moralne in civilizacijske razsežnosti vprašanja zaščite manjšinskih jezikovnih skupnosti v evropskem duhu. Še vedno se oklepa preživele predstave o enotni nacionalni državi in zato nezaupljivo gleda na sodobne zahteve po upravni in teritorialni avtonomiji in priznavanju posebnih družbenih skupnosti, kot so narodne in jezikovne manjšine, čeravno so ta načela vpisovali v italijansko ustavo pred več kot petdesetimi leti.

Ob koncu si dovoljujemo še naslednje razmišljanje: če je že tako ohlapen zakon za zaščito zgodovinskih manjšin naletel na takšne težave in zapletljave, kaj si lahko pričakujemo v zvezi z zaključkom postopka v poslanski zbornici za odobritev globalnega zaščitnega zakona za Slovence v Italiji?

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

ZA ADVENTNO VZDUŠJE PRISTNEJŠEGA DIALOGA

V predbožičnem času kaj lahko pomislimo, kako je z uresničitvijo božje ljubezni po svetu, kako daleč je svet došel v povzemanju načel ljubezni in kako je s temi stvarmi med nami in znotraj nas. In prav je, da tako pomislimo, saj sicer verjetno ne gledamo tako široko, klesče časa so nas doobra stisnile z brezštevilnimi obveznostmi in z neusmiljeno naglico. V Čečeniji v tem trenutku prav gotovo ne kraljuje božja ljubezen, nasprotno, tam je pekel. V vseh tistih območjih, kjer vladata revščina in lakota, prav tako še ni zakraljevala božja ljubezen. Kjer zatirajo drugače misleče, in tovrstnega nasilja sploh ni malo, tudi ni božje ljubezni. Marsikje torej človeštvo še ni pripravilo poti za Boga in njegov nasvet, naj ljubimo drugega kot sami sebe.

Dokaj bolje je s temi stvarmi v razvitem svetu, kamor sodimo tudi mi. Verjetno bi precejnevali svoje vrline, v kolikor bi bili prepričani, da smo že udeleženi načela božje ljubezni. Uveljavili pa smo dialog, ki je na lestvici ljubezni pomembna stopnica. Dialog pomeni, da v razvitem svetu ni vojn, da smo uveljavili načela demokracije, spoštujemo različne in drugačne od sebe, dobro se zavedamo, da moramo biti potrpežljivi tudi v primeru, če je tako zvani različni od nas malo uvideven ali celo nestrpen. Ob vsem tem kot da nismo do kraja pomirjeni, želimo bi biti srečnejši, čeprav nam ne primanjkuje ničesar od tistega, kar je

za življenje potrebno. Zaradi težkih dogodkov v svetu smo upravičeno razdvojeni, vojne in pomanjkanje v nerazvitem svetu nas potiskajo v dvome. Kot da imamo premalo moči in hrabrosti, da bi se za oddaljene nesrečne ljudi zares zavzeli, nihamo med razmišljanjem o njih in med pozabo vsega, kar ni naš prostor, v katerem živimo. Po drugi strani nismo do kraja zadovoljni s sposobnostjo dialoga, ki smo ga v razvitem svetu že dosegli. Včasih se nam zdi, da je tudi doseženi dialog premalo, saj smo pogosto drug do drugega prijazni le na videz, formalno. Naglica nam ne dovoljuje, da bi vzpostavljali pristnejše odnose, zaradi tega se čutimo odtujene, odmaknjene ali pa imamo vtis, da so odmaknjeni drugi, ki se nam ne morejo ali nočejo približati. Vsi ti občutki pa so tudi plodni, saj nas spodbujajo, da se v sebi dvignemo in oplemenitimo sposobnost dialoga: do vseh nesrečnih v nerazvitem svetu lahko vzpostavimo aktivnejši človeški odnos, saj v prihodnosti ne bomo mogli živeti zaprti le v lasten prostor. Med seboj pa lahko prične presagati sedanjo stopnjo dialoga, drug z drugim lahko zaživimo v toplejšem in priscrnejšem odnosu, bližnji smo lahko do drugega in bolj odprti. Dialog moramo torej začeti dvigati na višjo stopnjo, ki bo že zares ljubezen. Vse to je v dosegu naših rok, adventni premislek nas na to milost ljubeče opozarja.

NOVI GLAS

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORIEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEHDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

AFERA V NEMČIJI

ŠIROKA KOHLOVA PLEČA NE BODO DOVOLJ

Po italijanskem Tangentopoliju, francoskih škandalih, večnem brezpredmetnem brskanju po spolnih okusih britanskih parlamentarcev se tokrat Evropa obrača proti tisti članici, ki posebejla padec berlinskega zidu in dobo, ki je slednjemu sledila. To je Nemčija. Pod vprašaj je postavljena integriteta osebe, ki je krojila državno notranjo in predvsem zunanjo politiko vsaj četrt stoletja, bila pa je zlasti glavni nosilec ideje o združitvi Nemčije. Helmut Kohl je torej poznal marsikatero umazano igrico z denarjem, pri kateri je sodelovala njegova stranka, poleg tega pa naj bi nad njegovo glavo visel še hujši meč pranja umazane denarja. Njegova vpletenost v afero bo raziskana v naslednjih tednih, nedvomno pa pomeni celotna zadeva globoko samoanalizo države. Seveda Kohlova CDU ni bila edina stranka, kateri so dodatna finančna sredstva prijala, ravno tako se temni oblaki zgrinjajo nad nasprotnico SPD in ji pripisujejo take obtožbe, kot je vpletenost v prekupevanje kokaina. Najbolj alarmistični politični analitiki so se ob novici Kohlove domnevne nepoštenosti spraševali, ali bo demokracija v državi sploh še verodostojna. Nedvomno je državna politika v neuravnovesju. Že devet mesecev žanje nemška Krščanska demokracija uspeh za uspehom, kar pa predstavlja predvsem protest proti Schröderju, čigar blesk je v zadnjih mesecih nedvomno zbledel. Danes so voliči postavljeni v mučen položaj bolj realnega ocenjevanja političnega življenja prejšnjih desetletij. Nemški tisk je skoval izraz "sistem Kohl", dobro organizirano strukturo financiranja krajevne sekcije stranke po skritih poteh. Ravno ta "sistem Kohl" bo nedvomno stresel državo, ki doživlja danes globoko nezaupanje do politike in še zlasti do svojih politikov.

Afera je podčrtala dejstvo, ki je bilo jasno že pred nekaj leti: velike stranke potrebujejo korenit preustroj. Kohl ni bil le vodja stranke, saj je bil njegov sistem vladanja patriarhalen. Čeprav si je prevzel krivdo za afero, bodo posledice za stranko težke. Italijanski sistem, ki ga je posebejla Krščanska demokracija, se je z njo sesul; resda so bili razlogi drugačni, nedvomno pa bo škandal predstavljal tanko rešeto, skozi katerega bo moralo delovanje njene nemške inačice. CDU se ne bo sesula, preustroj pa bo neizbežen.

VIDA VALENČIČ

HELSINKI VRH EZ

V Helsinkih se je 12. t.m. končalo zasedanje predstavnikov držav članic EZ. Predmet razprave je bilo vprašanje razširitve zveze na druge države. Načelno je bilo sklenjeno, da se bodo prihodnje leto začela pogajanja z državami, ki se zavzemajo za priključitev EZ. Med temi je tudi Slovenija. Zelo pomemben je sklep, naj se pričnejo pogajanja tudi s Turčijo. Predsednik turške vlade je poudaril, da se bo zavzel za odpravo smrtnih kazni, ki je še v veljavi v Turčiji in je ena glavnih zaprek na poti te države v EZ. To vprašanje je tudi zato aktualno, ker zadeva kurdskega voditelja Ocalana, ki ga je turško sodišče obsodilo na smrt.

O PRIMORSKIH PADALCIH JE TREBA ŠE VELIKO RAZKRITI

FOTO IVO RAVNIK

Kaj vam pomeni podelitev Častnega znaka svobode primorskim padalcem?

Mislím, da gre za pomembno in dolžno priznanje slovenske države ljudem, ki bi si priznanje zaslužili že zaradi svojih vojaških zaslug med drugo svetovno vojno, toliko bolj pa si ga zaslužijo zaradi nasilja, krivic in omalovaževanja, ki so jih doživeli.

Kot italijanski vojni ujetniki bi bili lahko pričakali konec vojne v Afriki, vendar so se - nekateri še pred napadom na Jugoslavijo - javili za boj na zavezniški strani, da bi prispevali k osvoboditvi Primorske in k njeni združitvi z matično državo. Če izzamemo prvo trojico padalcev, ki so jih Angleži spustili k slovenskim četnikom majorja Novaka in ki so doživeli svojo, tudi tragično zgodbo, so se vsi fantje - v skladu s čutenjem in razmerami na Primorskem - z navdušenjem pridružili partizanom in so uspešno opravljali svoje naloge radiotelegrafistov, tolmačev, saboterjev. Med njimi najdemo tudi predvojne komuniste. Nekateri so to postali med vojno. Kljub temu je Ozna vsem namenila enako usodo: likvidacijo. Nekateri so izginili že med vojno, večina nekaj mesecev po njenem koncu. Kdor se je rešil, se mora v glavnem zahvaliti sreči.

Fantje, ki jih preživeli soborci, svojci in znanci opisujejo kot velike domoljube in idealiste, so postali žrtve ideoloških predsodkov in revolucionarnega nasilja. Še danes ni znano, kje so njihovi grobovi, dolgo so bila njihova imena zamolčana, iskane njihove sledove pa nevarno, kot je večkrat poudaril pisec dokumentarne študije o njih Jože Vidic, sicer avtor dovolj "pravoverne" knjige *Po sledovih črne roke*.

Vem, da so preživeli padalci in svojci umrlih in pobitih pričakovali osebna priznanja za vsakega člana skupine. Predsednik Milan Kučan se je odločil za skupinsko odlikovanje - a to se je zgodilo tudi za Maistrove borce in druge skupine -, ki bi ga hranil Goriški muzej. Simbolna razglasitev bo na posebni slovesnosti, na katero bodo povabili živéče padalce in svojce žrtev.

Po uradnih stališčih županov primorskih občin in Zveze združenj borcev, ki se je pred leti zavzela za "rehabilitacijo" padalcev, je Častni znak svobode zdaj vsekakor še državno, javno priznanje tako domoljubja teh fantov kot zla, ki so ga doživeli. Poskrbeti bi bilo treba tudi za popravilo krivic. Končno pa bi bila za svojce velika tolažba, če bi zvedeli za grobove svojih dragih.

Kdaj ste se začeli zanimati za usodo teh rodoljubov?

O primorskih padalcih (sicer so bili nekateri tudi od drugod, vendar se je ta naziv že ustalil) in o prostovoljcih, ki jih je zbiral prof. Ivan Rudolf v Egiptu, sem nekaj slišal že pred leti. V zdamskem tisku sem bral o Tonetu Božnarju. Razsežnosti tragedije pa se nisem zavedal, dokler nisem začel izhajati članki prej omenjenega Jožeta Vidica, ki jih je potem preuredil za knjižno izdajo z naslovom *Angleški obveščevalci - vohuni ali junaki* (Mladinska knjiga, Ljubljana 1989).

Ko so v Ljubljani postali po demokratizaciji dostopni raziskovalcem tudi nekdanji arhivi politične policije in sem začel leta 1991 v njih iskati podatke za neko drugo raziskavo o vojnih dogodkih, sem naletel na nekaj dokumentov o tigrovcih in padalcih. Prosil sem za fotokopije in jih spravil. Minilo je nekaj let, pa sem leta 1994 bral o postavitvi spomenika v Škrbini in o zahtevi primorskih županov za rehabilitacijo pomorjenih padalcev. Tako sem se odločil, da kot spodbudo k nadaljnjemu preučevanju, ki se ga takrat nisem mislil sam lotiti, objavim v Mladiki odlomke iz omenjenih dokumentov. To je bilo v prvi številki Mladike v letniku 1995. In tako se je sprožilo.

Zakaj vas je pritegnilo to poglavje naše polpretekle zgodovine?

V nekem smislu je zgodba o teh fantih, njihovih idealih in njihovi žrtvi, žal, precej značilna za našo primorsko zgodovino. Pritegnil pa me je zlasti človeški vidik omenjenih junških in tragičnih prigod. Bolj kot "velika politika" nam podrobno spoznavanje posameznih usod omogoča razumevanje izbir in dogodkov v vojni in revoluciji, ki sta tragično zaznamovali naš narod. Raziskava je nadalje omogočila vrsto osebnih stikov s pričevalci, ki človeka zelo bogatijo. Marsikdo bi lahko napisal roman o sebi ali o svojcu, o velikem trpljenju naših ljudi. Vsakdo izmed njih ima kopico vprašanj, na katera bi rad imel odgovor, in dobiva tudi od takih objav nekaj zadoščenja po desetletjih molka.

Kako je potekalo raziskovanje? Česa ste se najprej lotili in kje vse ste dobili podatke?

Kot sem omenil, se s prvim člankom v Mladiki nisem mislil spustiti v raziskavo, za katero sem slutil, da ni preprosta in hitra stvar. Vendar se je kaj kmalu z željo po dopolnilih oglasil eden izmed preživelih padalcev, Cvetko Šuligoj iz Gorice.

Primorskim padalcem, ki so jih zahodni zavezniki med drugo svetovno vojno spustili na slovensko ozemlje, je predsednik republike Slovenije Milan Kučan podelil Častni znak svobode. Na to priznanje so tako redki preživeli padalci kot tudi svojci med vojno in po njej umrlih rodoljubov čakali dolga desetletja, saj je bil njihov spomin do pred kratkim zamolčan, ker jih je veliko izginilo v prvih mesecih po koncu vojne zaradi ideološkega nasilja takratnega režima. Vest o podelitvi Častnega znaka svobode je prišla v javnost ravno na svečanosti v spomin na padle in izginule padalce, ki je bila v torek, 9. novembra, v Škrbini na Krasu. Udeležil se je tudi tržaški časnikar Ivo Jevnikar, ki je pred leti začel raziskovati usodo primorskih padalcev in svoja odkritja objavljati v reviji Mladika. Vprašali smo ga za pogovor, na katerega je rad pristal.

Podjetnik Uroš Šušterič iz Ljubljane je sporočil, da je bil verjetno s kom izmed padalcev zaprt na Miklošičevih. Kolega Saša Rudolf mi je pripovedoval spomine na Josipa Dolenca in pokazal nekaj dokumentov o padalcih iz očetove zapuščine. Vse sem prosil, naj zanimiva pričevanja zapišejo.

Tako se je v rubriki Mladike *Iz arhivov in predalov* rodil niz, ki je izpolnil letnik 1995 in nato vse številke razen ene od začetka 1997 do danes. Zvrstilo se je zelo veliko gradivo, ki obsega po eni strani spomine preživelih padalcev (Cvetko Šuligoj in Stanko Simčič, Ciril Kobal, Ivo Božič, gradivo Venceslava Ferjančiča iz Argentine še pride na vrsto) in drugih pričevalcev (Saša Rudolf, Uroš Šušterič, Janez Grum, Ivo Bricelj, Franc Zorec, Jože Orel, John Earle, Tatjana Rejec, Marica Merljak idr.), po drugi pa dokumente.

Nekaj dragocenih zapisov, pisem, fotografij in listin sem dobil od svojcev pogrešanih. Na pomembne dokumente v arhivih pa me je v prvem obdobju opozorila takratna vodja Arhiva ministrstva za notranje zadeve mag. Irena Mrvic. Na druge sem pozneje postal pozoren zaradi omemb in obsežnih navedb v magistrskem delu o Ozni za Slovenijo njene naslednice v vodstvu "III. dislocirane enote" Arhiva republike Slovenije, kot se imenuje ustanova, ki zdaj hrani omenjeno gradivo, mag. Ljube Dornik Šubelj. Njena študija je medtem izšla v knjižni obliki. Pri iskanju izvirkov, ki jih omenja, sem ob pregledovanju zelo obsežnih map z medvojnimi arhivom Ozne našel še kopico drugih dokumentov, ki sem jih tudi uporabil.

K temu je treba dodati še niz 22 tričetrturnih tedenskih radijskih oddaj *Z Bazovico v srcu*. Pripravil sem ga na predlog in s pomočjo urednice programskega oddelka Radia Trst A Marije Brečelj, ki ga je režirala. V njem so nastopili vsi preživeli pa-

dalci, drugi pričevalci, svojci nekaterih pogrešancev, prebirali smo dokumente in drugo gradivo.

Kako so se odzvali preživeli padalci oz. svojci tistih, ki so padli ali izginili? Kako pa se je odzvala širša zamejska in primorska javnost? Ste morda naleteli na težave?

Padalci in svojci, zlasti tisti, ki si že več let prizadevajo za javno priznanje tako vloge, ki so jo odigrali padalci, kot krivic, ki so jih doživeli, so se odzvali zelo pozitivno, celo s hvaležnostjo, da se kdo zanima zanje, čeprav je to v resnici naša dolžnost. Ni jih bilo težko pridobiti za sodelovanje s pričevanji in fotografiskim ali dokumentarnim gradivom. Lahko bi rekel, da je med nami nastala posebna vez.

Redki pričevalci so bili nezaupljivi, nekateri so še danes globoko ustahovani. Žal mi je, da sem marsikoga pri skupnem obujanju spominov spravil v jok, vendar pri ogromni večini prevladuje želja po uveljavitvi pravice in resnice. Podobno kot pri tistih Slovincih, ki jim je po vojni holokavst zagnil usodo kakega bližnjega, tako se tudi pri svojcih pogrešanih padalcev čuti posebno trpkost bolestit, ko ne veš, kje, kdaj in kako je izginil brez sledu mož, brat, oče, stric, prijatelj.

Na dan so prišli tudi nekateri doslej neznanhi tragični podatki, na primer o smrti Milana Dolenca z Opčin novembra 1944 v Trnovskem gozdu med zasliševanjem o bratu Josipu, predvojnem komunistu, konfirancu in nato padalcu, ki je po vojni izginil. Doslej je veljalo, da je Milan padel v boju. Ravno oba brata Dolenca bi gotovo zaslužila spominsko obeležje na Opčinah. Iz Trsta pa je bila še tretja žrtve, Marjan Fegec.

Sicer pa je bilo v naši dokaj neodzivni zamejski javnosti razmeroma dosti odmevov. Med trajnejšimi moram omeniti lik Milana Boštjančiča iz Harij, ki ga je pisatelj Alojz Rebula iz dokumentov in pričevanj v Mladiki "presadil" kot Milana Železnika v roman *Cesta s cipreso in zvezdo* (zal. Mladika, Trst 1998). Sicer pa je o padalcih pisal tudi Saša Rudolf v svoji knjigi *Xolotl* (Goriška Mohorjeva družba, Gorica 1996), nekaj novih objav pa lahko še pričakujemo.

Iz vaših prispevkov v Mladiki izstopa lik prof. Ivana Rudolfa, ki je med vojno opravil titansko delo, da je zbral primorske rojake, ki so bili kot italijanski vojni ujetniki v britanskih taboriščih, da so se vključili v boj za osvoboditev Primorske. Ste se morda dokopali do kakih novih podatkov o prof. Rudolfu, čigar 100-letnico rojstva smo praznovali lani?

Pravzaprav nisem našel veliko dodatnih podatkov - precej jih je v sinovi knjigi *Xolotl* -, ker sem se posvetil zlasti usodam fantov, ki so se s padali ali pa na ladji (kljub opravljenim padalskim tečajem) podali na zasedeno ozemlje. Predvsem zanje so podatki v slovenskih arhivih.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

4. ADVENTNA NEDELJA

1. 2 Sam 7, 1-5, 8b-12, 14a, 16: "Jaz sem to vzel s pašnika... Naredil ti bom... Določil bom... Naklonil..."

Ps 89: "Za vse rodove bom s svojimi usti oznanjal tvojo zvestobo".

2. Rim 16, 25-27: "Bogu, ki je edini moder..."

Aleluja. Glej, Gospodova služabnica sem... Aleluja.

3. Lk 1, 26-38: "Veseli se!... Ne boj se, Marija... njegove-
mu kraljestvu ne bo konca... Sveti Dub... moč Najvišjega te
bo obsenčila..."

Spreobrnjenje, sprava, molitev, čuječnost, post in vse spokorne vaje uvajajo človeka v skrivnost Božjega kraljestva, ki pomeni veselje in mir z vsemi dobrinami. To želimo podoživljati v adventnem pričakovanju. Zaradi tega so bile priljubljene adventne, Marijine maše, zornice. Se danes jih tako imenujemo, da bi jim morali reči prej večerne maše, saj jih po večini obhajamo zvečer. V tem bogoslužju nam Cerkev materinsko pričara zvesto Božjo ljubezen in modrost, uteljšeno v Mariji, v njenem odprtem, zato ponižnem odnosu do Boga. Saj Marija ne govori o sebi, kakor kralj David, ki bi bil rad zidal gradove v oblake z veličastnim templjem, mogočnim potomstvom in prav takim kraljestvom. Bog sam ga strezne; gotovo se tudi David sam spomni svojih grehov prešuštva in umora nedolžnega ter pobojev sovražnikov (gl. Ps 51). Izrecno mu Bog po preroku Natanu pove, da je pobuda za večno kraljestvo njegova. On, Bog, bo povišal sina Salomona, toda v ozadju se javlja potomec Jezus: "Prestol njegovega kraljestva bom utrdil na veke". Saj se je Judovo kraljestvo kaj žalostno končalo s popolnim razdejanjem Jeruzalema in templja l. 586 pr. Kr. ter dokončno l. 70 po Kr. po Titu. Apostol Pavel piše dragemu Timoteju: "Spominjaj se Jezusa Kristusa, ki je bil obujen od mrtvih, Davidovega potomca... Če se mi izneverimo, on ostane zvest, kajti sebe ne more zatajiti". Prej je Pavel pisal o Jezusu: "On je bil razodet v mesu" (1 Tim 3, 16); in: "Človek Kristus Jezus" (1 Tim, 2, 5). Meso pa pomeni v Sv. pismu krhkega, grešnega, umrljivega človeka... Prav tak je hotel postati naš Bog, da bi izkusil bedno življenje padlega človeka. Kot človek je namreč izšel iz rodovine, ki šteje veliko zelo grešnih prednikov. In prav zaradi tega se čudimo Jezusovi zvestobi, ki jo je celo s prisego potrdil.

Toda našel je judovsko dekle, da jo je izvolil pred vsemi vekami, da postane novi človek po njegovi zamisli in celo njegova mati. Ker se je sam čudil njeni ponižnosti in nežnosti, združeni s pogumom, da spremeni ves svoj načrt zakonskega in družinskega življenja z možem Jožefom; da zaupa in se prepusti skrivnostni oblubi božjega kraljestva.

Po Marijinem zgledu vse do danes nešteto žensk in moških spreminja zavoženo zgodovino ljudi s služenjem najbolj prizadetim sestram in bratom prav zato, ker so verjeli in upali proti upanju v besedo o božjem kraljestvu, ki deluje že zdaj po ljubezni. Proti upanju, ker nebeško kraljestvo trpi silo. Skrivnost zla je namreč vedno na delu. A še več je tudi danes, kljub nasprotnemu videzu, ljudi, ki držijo dano besedo v zakonu in družini, na delovnem mestu, v družbi. Ne samo Marijine družbe, ki so tudi nas oblikovale, marveč celo družine, misleci in teologi, ljudje vseh stanov in časov so videli v Mariji novo Evo, mater vseh živih. Na Vzhodu, npr. v Rusiji, so znana tri imena, ki so povezana z otroškim in obenem globoko teološko podprtim češčenjem Božje Matere: Solovjev (16.1.1835 - 31.7.1900), Florenskij (1882-1937 izginil v sibirskih taboriščih), Bulgakov (16. ali 28.6.1871-1944 v Parizu). Navajam Florenskega: "Tu vidimo čudovito ikono Božje modrosti, ikono njegove najčistejše Matere" (248). "Ta ikona nam kaže nedopovedljivo čistost devištva najsvetejše Božje Matere; nad njo kraljuje Kristus, Božja Beseda, ki je ljubil to modrost in se je hotel po mesu iz nje roditi" (249). "Kdo je to veliko bitje, kraljevsko in žensko, ki ni ne Bog ne večni Božji Sin ne angel ne svetnica?" (253). "Marija je ta učlovečena modrost" (228 nss) (po T. Schipflinger "Sophia-Maria" 1988, s. 9).

Radio Vatikan je pred kratkim med drugim poročal, kako je umirajoči Hruščev stiskal v rokah ikono Bogorodice.

Lahko tudi mi utrujemo vero in upanje v kraljestvo, ki prihaja, z vzkliki, tudi s petjem litanij Matere Božje z odpevi, s poudarkom na vzkliku "Sedež modrosti", prosimo za nas in za ves svet.

V nedeljo, 12. t.m., je bila v Koloseju v Rimu velika mednarodna prireditev proti smrtni kazni povsod po svetu. Prireditelji so bili organizacija za boj proti smrtni kazni, ki nosi zgovorno ime Nihče naj se ne dotika Kajna, Amnesty International, italijansko Ministrstvo za kulturno dediščino, Skupnost sv. Egidija in seveda rimska občinska uprava, ki je dala organizaciji na voljo znameniti Kolosej.

V znamenje veselja so v Koloseju, kjer je v rimskem času našlo mučeniško smrt veliko kristjanov, prižgali 345 svetlobnih žarometov, in to zato, ker je Albanija v petek

iz svoje ustave črtala smrtno kazen. Do leta 2000 pa se bodo v Koloseju prižgale za dva dni luči vsakič, ko bodo organizatorji izvedeli, da je katera država na svetu usmrtila človeka.

Sveti oče je v nedeljo pri angelskem češčenju, kot je v njegovi navadi, spregovoril zbranim vernikom pod svojimi balkonom in se navezal na popoldansko prireditev v Koloseju proti smrtni kazni: "V Koloseju bo danes prireditev, ki se vključuje v svetovno kampanjo proti smrtni kazni in za moratorij vseh smrtnih obsodb. Prav veliko jubilejno leto 2000 je izjemna pri-

ložnost, da se v svetu uveljavi vedno bolj zrele oblike spoštovanja življenja in dostojanstva vsakega posameznika. Prav zato pozivam vse odgovorne, da bi že enkrat na svetu prišlo do mednarodnega dogovora, s katerim bi odpravili smrtno kazen, kajti (in tu je papež Janez Pavel II. citiral katoliški katekizem) danes pravzaprav na svetu ni več obsojenih, za katere bi veljala »neizogibna nuja usmrtitve«; pravzaprav takih primerov niti ni."

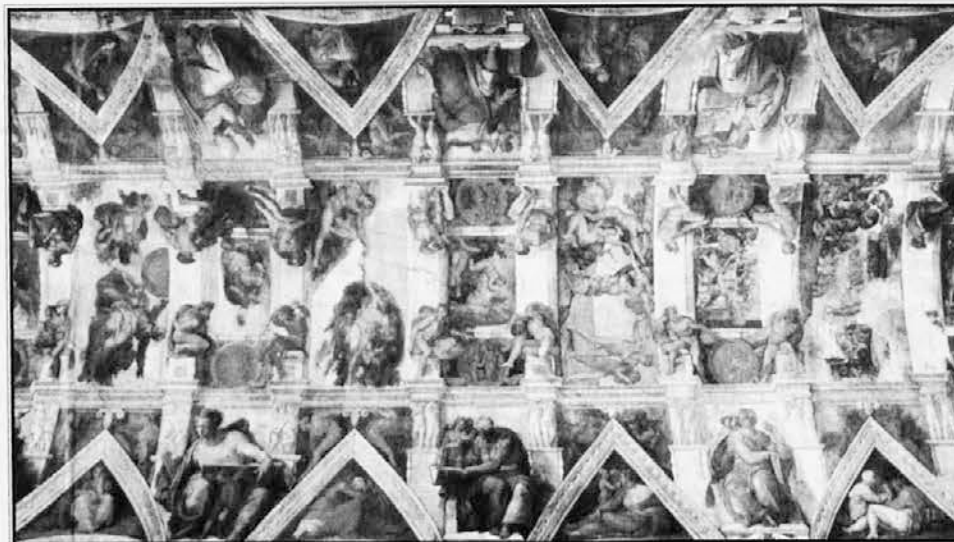
Kot je znano, je sveti oče Janez Pavel II. od vedno odločno proti smrtni kazni, saj se predobro zaveda, da človek

nima nikakršne pravice, da streže sočloveku po življenju, pa čeprav je le-ta zagrešil še tako hude zločine. Papež vedno ponavlja, da človeka lahko sodi le Bog, "ki je pravičen sodnik". Prav zato je bilo pred leti tudi veliko polemik okrog nove izdaje katekizma, v katerem je smrtna kazen sicer obsojena, a v njem stoji zapisano, da se po smrtni kazni lahko seže le v izjemnih primerih. V nedeljo smo bili torej ponovno priče odločni obsodbi smrtni kazni in zahtevi po moratoriju in po dokončni odpravi smrtni kazni povsod po svetu.

JUP

JANEZ PAVEL II: "HIMNA BOŽJEMU SINU"

PAPEŽ SVEČANO ODPRL RESTAVRIRANO SIKSTINSKO KAPELO

"Sikstinska kapela je zrel sad svetopisemske duhovnosti," je dejal sveti oče Janez Pavel II., ko je slovesno odprl restavrirano Sikstinsko kapelo. V soboto zjutraj, 11. decembra, je sveti oče v spremstvu mnogih kardinalov in drugih visokih cerkvenih predstavnikov molil v Sikstinski kapeli, ki so jo restavratorji dokončno zapustili. Restavratorska dela v morda najbolj slavni kapeli na svetu so bila dolgotrajna, tako da se je že govorilo: "Kako je mogoče, da je slavni Michelangelo poslikal Sikstinsko kapelo v štirih letih, restavrirali pa so jo več kot deset let?" Jasno pa je, da ta trditev v celoti ne drži, saj je poleg Michelangela v Sikstinski kapeli svoja imenitna dela naslikala cela vrsta izjemnih, vrhunskih umetnikov, ki so nam v kapeli pustili biser umetnosti in prostor neizmerne duhovnosti.

Kot je znano, so Sikstinsko kapelo pričeli restavrirati že leta 1979; najprej so očistili Michelangelove freske in freske drugih slavni slikarjev, ki prikazujejo Mojzeso in Kristusovo življenje, tako da danes kapela spet žari v prvot-

nih, svežih in jasnih barvah, ki so jih stoletja in predvsem pa nekdanje sveče, ki so jih uporabljali v kapeli za razsvetljavo, popolnoma zasenčili, pomazali.

Sveti oče se je v soboto oprl prav na simbolično povezavo med Mojzesom in Jezusom, ko je v nagovoru dejal, da je to pot, ki "je neke vrste »lectio divina«, v kateri lahko razberemo enotnost Svetega pisma, saj povezuje Novo in Staro zavezo, če jo gledamo v zgodovinsko-odrešenijski luči od Eksodusa pa vse do polnosti Kristusovega razodetja." Sveti oče je dejal, da je Sikstinska kapela "himna Božjemu Sinu", kajti "vse pelje k Njemu. V Njem vse najde polnost."

Seveda se je sveti oče zavedal, da ne govori samo o Michelangelovih poslikavah, ki so morda res najbolj poznane, ampak tudi o freskah, ki so jih napravili Pinturichio, Ghirlandaio, Perugino, Botticelli, Rosselli in Signorelli, vsi izjemni slikarji, ki so znali v svojih slikah ujeti tako človeškost kot tudi Božjo naravo človeka in Jezusa Kristusa, Troedinega Boga. Tako Mojzes

kot Kristus sta namreč v Sikstinski kapeli upodobljena obdana z ljudmi, za katere je sveti oče dejal, da so "Božje ljudstvo na poti". Sveti oče je tudi poudaril, da na poslikave v Sikstinski kapeli, kjer vedno izbirajo-volijo tudi novega papeža, ne smemo gledati samo z estetskega vidika, pa čeprav gre za vrhunske umetnine, ampak so poslikave freske v kapeli lahko tudi dobro izhodišče za globlji premislek, ki nam lahko pomaga, da se notranje obogatimo.

Sveti oče se je z veliko "gagnenostjo", kot je sam dejal, spomnil, da se v Sikstinski kapeli izvoli Petrov naslednik in so kardinali torej prav tam iz svojega zbora izvolili za papeža tudi njega. Dejaj je tudi, da je v Sikstinski kapeli iz ust svojega rektorja Maximiliana de Fürstenberga slišal besede: "Magister adest et vocat te" (Učitelj prihaja in te kliče). To so bile besede, ki so takratnemu kardinalu Karlu Wojtyli naznanile, da bo Cerkev popeljal kot Petrov naslednik v tretje tisočletje. Ravno to, kar sedaj s trudom in veliko vero tudi počenja.

JUP

OB 51. OBLETNICI
DEKLARACIJE O
ČLOVEKOVIH PRAVICAH

PRVENSTVENA SKRB ZA OBRAMBO NAJŠIBKEJŠIH

Splošna deklaracija o človekovih pravicah je bila sprejeta v Organizaciji združenih narodov v New Yorku 10. decembra 1948. Od takrat je preteklo 51 let, a še danes na področju spoštovanja človekovih pravic ni tako, kot bi moralo biti. Preveč je namreč še držav na svetu, kjer se kršijo osnovne človekove pravice in od uresničitve gesla "vse pravice za vse", ki naj bi bilo osnovno vodilo za demokratično urejene države, smo še zelo zelo daleč.

Sv. oče, ki je s svojo vsakodnevno prisotnostjo v svetovnih javnih občilih izjemen zagovornik človekovih pravic, se v svojih nastopih večkrat sklicuje na deklaracijo, ko se zave, da so kršene osnovne pravice. Zaveda se namreč, da je bilo v 51 letih podpisano in ratificirano neizmerno število sporazumov, deklaracij, izjav in dogovorov. Po podatkih, ki jih je objavil Glasnik Unesco, eno od glasil OZN, "se življenjske razmere za večino svetovnega prebivalstva slabšajo. Združeni narodi pa si že od začetka 50. let prizadevajo krepiti državno zakonodajo glede gospodarskih in družbenih pravic." Pri OZN poudarjajo, da je večina držav ratificirala veliko dokumentov, ki se tičejo človekovih pravic, in bi jih zato morala spoštovati, kar pa še zdaleč ne pomeni, da jih omenjene države tudi spoštujejo, "še zlasti zaradi tega, ker morda uveljavljajo svojo pravico do nasprotovanja nekaterim členom, medtem ko na druge pristajajo." Malo držav je pristalo na konvencije v celoti ter njihove zahteve vključilo v zakonodajo. Druge so jih podpisale s figo v žepu in izkoriščajo vse mednarodne možnosti, ki so jim na razpolago, da bi jih doma izničile in jim odvzele vsakršen pomen."

JUBILEJ SLOVENSKE MARIJINE DRUŽBE V TRSTU

STO LET OBSTOJA IN DELOVANJA

IVAN ŽERJAL

Slovenska Marijina družba Marije milostljive v tržaškem mestnem središču praznuje v letu, ki se izteka, stoletnico obstoja in delovanja. Visoki jubilej so proslavili na praznik Brezmadežne, v sredo, 8. t.m., v Marijinem domu v ul. Risorta v Trstu, in sicer s slovenskim blagoslovom v kapeli, nato pa s proslavo v dvorani.

Marijina družba Marije milostljive za žene in dekleta je nastala 22. julija 1899. Ustanovil jo je tedanji tržaški škof Andrej Šterk na prošnjo takratnega kaplana pri Novem sv. Antonu, Antona Štembergerja, ki je bil tudi prvi voditelj družbe. Za sedež je bila določena kapelica v šoli sv. Cirila in Metoda pri Sv. Jakobu. Tam je bil tudi pripravljani shod, na katerem so izvolili začasno vodstvo, v katerem so bile, poleg voditelja Štembergerja, še prednica Ana Hvala, njena pomočnica Ema Pirnat in drugih osem odbornic. Svoje pobožnosti so družbenice imele v armenski cerkvi oo. mehtaristov v ul. Giustinelli, in to do leta 1937, ko so zastavo družbe in Marijin kip preselili v Marijin dom v ul. Risorta, kjer je družba imela svoj sedež od leta 1912. Marijina družba je naglo rasla in se širila, tako da je štela preko tisoč članic. Po

FOTO EKOMA

njenem zgledu so na Tržaškem nastale še druge slovenske Marijine družbe. Antonu Štembergerju so na čelu družbe v poznejših desetletjih sledili Franc Kosec, Franc Guštin, Ivan Omersa, Jože Prešeren in Marij Gerdol, ki jo vodi še danes. Glavna skrb je veljala seveda verski oz. duhovni rasti slovenskih žena in deklet, ki so prihajale v Trst. S tem pa je povezan tudi narodno-obrambni značaj družbe, zlasti v letih fašističnega zatiranja, ko je bil Marijin dom v ul. Risorta eden redkih krajev v tržaškem mestnem središču, kjer je človek lahko govoril in molil v slovenščini. Zaradi tega je Marijina družba, tako pred prvo svetovno vojno kot predvsem v času fašizma, doživljala hude pritiske. Dru-

žba je svojčas imela tudi velik socialni in kulturni pomen, saj so njeni številni odseki skrbeli tudi za pomoč bolnim in brezposelnim dekletom, za abstinenco pred alkoholom, za uprizarjanje dramskih predstav in za petje.

Vse to je bilo poudarjeno na sredini proslavi v Marijinem domu. Slovesen blagoslov je vodil vodja Slovenskega pastoralnega središča in sedanji voditelj Marijine družbe (oz. Skupnosti krščanskega življenja, kot se imenuje od 2. Vatikanskega koncila dalje) Marij Gerdol. V svojem nagovoru na proslavi v dvorani Marijinega doma je g. Gerdol pohvalil delo družbe pri apostolatu za slovensko Cerkev na Tržaškem tudi v današnjem času, ko je pred kratkim

npr. bistveno pomagala pri pripravi in izvedbi ljudskega misijona za slovenske vernike v tržaškem mestu. Sedanja prednica Norma Jež pa je poudarila še vedno aktualno zvestobo idealom Marijine družbe ter požrtvovalnost družbenic, ki so vedno delale v skromnosti in tišini. Čeprav v skrčenem obsegu, je delo družbe pomembno še danes, kar je bilo navsezadnje potrjeno tudi v pozdravih številnih uglednih gostov.

Blagoslov in proslavo v Marijinem domu v ul. Risorta je obogatilo tudi petje Zdrženega zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki je pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski in klavirski spremljavi Tomaža Simčiča najprej sodeloval pri obredu v kapeli, nato pa je v dvorani imel krajši koncert Marijinih in Slomškovihih pesmi (spored je povezovala Matejka Peterlin).

Povedati je treba, da je bila slovesnost v Marijinem domu pristrana in se je udeležilo veliko število ljudi. To je nedvomno dokaz, da je Marijina družba v stoletju svojega življenja opravila veliko poslanstvo, ki je aktualno še danes, čeprav takratne oblike delovanja v današnjem času niso več priporočljive. Treba je, kot je bilo povedano na proslavi, pomisliti na nove oblike apostolata. K temu je treba dodati, da se potreba po tem čuti ravno v današnjem času, ko moderna družba doživlja globoko krizo vrednot, iz dneva v dan pa se slabša tudi socialni položaj.

šeni. Verjetno imajo te lastnosti iz svojega kmečkega izvora, posrednega ali neposrednega. Njihova vera in pobožnost sta tudi zelo blizu korenin, iz katerih izhajajo. Naj povem, da se Bogu vsak dan zahvaljujem za tako zgledno duhovnike. Mnogi med njimi so pravi svetniki."

V novi številki mednarodne katoliške revije *Communio*, ki jo izdaja Svet te revije pri Slovenski škofovski konferenci, so objavljeni še drugi pomembni prispevki. Sestavek z naslovom *Veselo pričujemo za "evangelij upanja"* v Evropi obravnava drugo posebno zborovanje škofovske sinode za Evropo, ki je bilo v Rimu od 1. do 23. oktobra; o svetem letu 2000 pa so objavili svoja razmišljanja škof Jožef Smej, Marko Kremžar, Edi Gobec, Andrej Misson in Hans von Balthasar. Anton Štrukelj piše o molitvi, "ki je polet srca, to je preprost pogled, naravnani k nebesom, molitev je klic hvaležnosti in ljubezni sredi preizkušnje in sredi veselja." Anton Štrukelj je objavil tudi oceno knjige z naslovom *Zlati očenaš*, ki jo je napisala dr. Zmaga Kumer. Avtorica je objavila sto primerov zlatega očenaša na Slovenskem, izbrana besedila pa so večinoma vzeta iz doslej neobjavljenega izročila.

M.

SVETNIK TEDNA

21. DECEMBER

SILVESTER ČUK

PETER KANIZIJ, CERKVENI UČITELJ

Široko razgledani in v Bogu trdno zasidrani jezuitski redovnik Peter Kanizij, čigar god slavi danes katoliška Cerkev, je bil duša prenovitvenega dela na Nemškem v drugi polovici 16. stoletja. Bil je svetovalec katoliških knezov, pomočnik škofov, ustanovitelj vzgojnih zavodov in semenišč, neutrudljiv pridigar in pisatelj. Naslov cerkvenega učitelja, ki mu ga je Cerkev priznala leta 1925, ko je bil razglašen za svetnika, si je Peter Kanizij zaslužil predvsem s svojimi katekizmi, knjigami oz. knjižicami, v katerih je na vsemumljiv način povzel katoliški verski nauk, navadno v obliki vprašanj in odgovorov. Njegov mali in srednji katekizem sta bila večkrat poslovenjena; mali po zaslugi jezuita Janeza Čandeka že l. 1615.

Ta izredni apostol je bil doma na Nizozemskem, kjer se je rodil 8. maja 1521 v mestu Nimvegen. Kot študent filozofije v Kölnu je svoj priimek Kanijjs polatinil v Canisius. Leta 1543 ga je Peter Faber sprejel v novoustanovljeno Družbo Jezusovo. Študiral je na raznih evropskih univerzah, dokler ga ni Ignacij Lojolski leta 1547 poklical v Rim, kjer je pod njegovim vodstvom opravil duhovne vaje, po njih pa mu je Ignacij za področje njegovega apostolskega delovanja določil Nemčijo. V tisti uri se je Peter Kanizij zavedel, da je to njegova življenjska naloga. Opravil jo je tako odlično, da ga je papež Leon XIII. imenoval "drugega apostola Nemčije za svetim Bonifacijem". Slovel je predvsem

kot izreden pridigar, ki je privlačil velikanske množice. Dejansko je pridigal za vse stanove. Pridigal je v domala vseh večjih mestih tedanje zahodne in srednje Evrope. Leta in leta je imel tedensko več pridig, ki so včasih trajale več ur. Ohranilo se je več kot 12.000 velikih pol njegovih zapisanih pridig. Govoril je živo, nazorno, prepričevalno, da so ga radi poslušali preprosti ljudje in izobraženci. Ogromno je pridigal, vzel pa si je tudi čas za poučevanje krščanskega nauka, veliko je tudi spovedoval.

Na poti v Nemčijo je na univerzi v Bologni dosegel doktorski naslov in bil nato profesor bogoslovja v Ingolstadt. Od tam je šel po naročilu papeža Julija III. na Dunaj za profesorja in stolnega pridigarja, zatem je dve leti deloval v Pragi. Po letu 1556 je bil 13 let provincial gornjenemske jezuitske province in kot tak je veliko potoval. Ko se je leta 1569 te službe rešil, se je nekaj let posvetil le pridiganju v Innsbrucku in nato na bavarskem dvoru. Od leta 1580 dalje je živel v Freiburgu v Švici, kjer je ustanovil kolegij, pridigal in neutrudno pisal. Dopisoval se je z dvema velikima reformatorjema tedanje dobe: z milanskim nadškofom sv. Karlom Boromejskim in z ženevskim škofom sv. Franciškom Saleskim. Zadnja leta so mu opešale moči. Težave bolezni je prenašal s svetniško vdanostjo. Umrl je 21. decembra 1597. Papež Pij IX. ga je leta 1864 prištel med blažene, papež Pij XI. pa leta 1925 med svetnike, obenem pa ga je tudi razglasil za cerkvenega učitelja.

TUDI NA PRIMORSKEM PRIPRAVE NA SVETO LETO

Proslavljanje svetega leta 2000 bo dalo svojskost in posebne značilnosti tudi krajem na Goriškem oz. Primorskem. Večja romanja v Rim, Jeruzalem, Betlehem in druga prizorišča dogodkov ob rojstvu Jezusa pred dva tisoč leti bodo iz Kopra, Nove Gorice, Tolmina, Ajdovščine, Vipave in od drugod. Stolnica v Kopru, bazilika in Marijino romarsko središče na Sveti gori, romarska cerkev Marije tolažnice žalostnih v Logu pri Vipavi in cerkev Srca Jezusovega v Drežnici pa pripravljajo večja romanja vernikov v počastitev svetega leta. Jeseni naslednjega leta, torej v svetem letu 2000, bo v Kopru tudi dvo-dnevna mednarodna konferenca ob 1400-letnici ustanovitve koprške škofije in prve omembe Slovencev v Istri. (M.)

REVIJA COMMUNIO NAMENJENA SVETEMU LETU 2000

NADŠKOF FRANC RODE O SLOVENSKE VERNOSTI

Nova številka mednarodne katoliške revije *Communio* je namenjena svetemu letu 2000. Obletnico obravnava tudi večina prispevkov. Uvodoma je objavljen intervju, ki ga je z ljubljanskim nadškofom dr. Francem Rodem pripravil prof. Alojz Rebula. Visoki cerkveni dostojanstvenik razmišlja v njem in ocenjuje mnoga vprašanja Cerkve in vere, pa tudi sedanje stanje v slovenski državi in družbi.

Na vprašanje o morebitnih svojiskih potezah, ki označujejo na primer slovensko ljudsko vernost in slovenski duhovniški lik, je dr. Rode odgovoril naslednje: "Nedvoumno ima slovenski katolicizem svojske poteze, ki jih opažajo tudi tujci, ki nas poznajo. Pred meseci sem se srečal z novim innsbruskim škofom Kothgasserjem, ki je doma iz Lipnice na Štajerskem, 30 kilometrov od slovenske meje, in je bil torej pogosto v stiku s slovenskimi verniki. Navdušeno mi je pripovedoval o slovenski vernosti, ki da je zelo globoka, pristrana, neposredna, intimna in se izraža pred-

vsem v osupljivo lepih cerkvenih pesmih, kot jih nima noben narod. Po njegovem je slovenski narod prav religiozno nadarjen, mističen narod. Nekaj podobnega mi je pripovedoval neki italijanski frančiškan, ki že dolgo deluje v Sveti deželi in pozna številne skupine romarjev iz vseh koncev sveta. Slovenski romarji ga vedno presenečajo zaradi globoke, resne pobožnosti, zaradi olikanega in discipliniranega vedenja in zaradi prelepih pesmi, ki kar vrejo iz njihovih src in so izraz njihove močne vere.

Tako nas vidijo tujci. Sam se precej strinjam s temi pogledi. Slovenska vernost - nasprotno od tega, kar nam hočejo dopovedati naši antikleikalni liberalci - je globoka, pristna, v neki naravni skladnosti z našim najpristnejšim zgodovinskim spominom, ki dojemata Cerkev kot najbolj svojo, kot najbolj slovensko, v srečnem sozvočju tudi z našo milo pokrajino, ki nosi neizbrisni pečat katolištva. Zato se mi zdi vse tisto miselnost nategovanje s protestantizmom kot izrazom pristnej-

šega slovenstva, ali celo z neko samopašno skepsno, da ne govorim o liberalističnem, postmodernem nihilizmu, tuje mehanično, plod abstrakcije brez temeljev.

In kaj reči o slovenskem duhovniku? Tu govorim o duhovniku ljubljanske nadškofije, ki sem ga spoznal поблиže v teh dveh letih in o nekaterih prijateljih iz redovniških vrst. V čem se ta duhovnik razlikuje od svojih romanskih sobratov? Kakšne kreposti ga oblikujejo in kakšne omejenosti je zaznati pri njem? Naj povem, da je lik katoliškega duhovnika, kot se je uveljavil v naši zahodni latinski Cerkev, v bistvu zelo podoben. Če je tu kakšna slovenska posebnost, bi to videl najprej v izjemni delavnosti slovenskega duhovnika. Naši duhovniki so pogosto garači, kot jih težko najdeš v takem številu v drugih državah. Med njimi vidim tudi veliko praktičnih, gospodarsko sposobnih ljudi. To so veliki realisti, blizu stvarnosti, z obširnimi znanjem za reševanje konkretnih problemov, močno pritrjeni na zemljo, preudarni in izku-

5

ČETRTEK
16. DECEMBRA
1999

POSVET V TRSTU

ČEZMEJNA TELEVIZIJA KOT IZRAZ PISANE STVARNOSTI

Prejšnji petek, 10. t.m., je na Pomorski postaji v Trstu potekal posvet o čezmejni televiziji z naslovom *Čezmejna televizija, sanje, ki postajajo resničnost*. Priredil ga je deželni odbor za nadzor nad radiotelevizijskimi službami (CORERAT) Furlanije-Juljske krajine. Na njem so spregovorili Stefano Balassone, član upravnega sveta italijanske radiotelevizije RAI, Giuseppe Gnagnarella, odgovorni RAI-a za krajevno upravo, Roberto Collini, direktor deželnega sedeža RAI-a za F-Jk, Beno Hwala, koordinacijski svetovalec RTV Slovenija, in Antonio Rocco, odgovorni za italijanske programe pri RTV Koper. Vodil je predsednik CORERAT-a za F-Jk Daniele Damele. Na posvetu je bila potrjena potreba po resničnem čezmejnem televizijskem kanalu, ki bi oddajal v jezikih narodov, ki živijo na področju Srednje Evrope, in bi bil odraz pisane stvarnosti tega področja. Trenutno smo še v poskusni fazi, z novim letom pa bi moralo priti do konkretnjšega delovanja z izvorno produkcijo. Velik poudarek je bil dan informativnim programom take televizije, ki bi morali biti pozorni na velike svetovne dogodke, a hkrati tudi na krajevne stvarnosti. Čezmejna televizija pa bi morala obogatiti že obstoječe programe za narodne manjšine, ne pa jih zamenjati. Vsekakor mora to biti celodnevni in kakovostni televizijski program, ki ga bo mogoče oddajati ne le preko tradicionalnih oddajnikov, ampak tudi preko kablo in satelita. Tako televizijo bi morale podpirati tudi evropske institucije. V tem smislu obstajajo npr. težave pri italijanskem radiotelevizijskem sistemu, ki je po besedah nekaterih govornikov zastarel in brez strategije. Poudarili pa so tudi, da je treba vidljivost slovenskih programov tretje mreže RAI-a razširiti na vse območje, kjer manjšina živi, pa še na celotno območje dežele F-Jk. Isto velja za oddaje TV Koper.

IŽ

S 3. STRANI

O PRIMORSKIH PADALCIH JE TREBA ŠE VELIKO RAZKRITI

V resnici sta bili dve skupini padalcev, ki sta ju ločeno vežbali dve različni britanski službi na Bližnjem Vzhodu: SOE in ISLD. S slednjim je sodeloval Rudolf. Preživela padalca iz te skupine, Kobal in Ferjančič, pa tudi drugi pričevalci govorijo o prof. Rudolfu z velikim spoštovanjem. Njegovo zapuščino pregleduje mlajši tržaški zgodovinar Gorazd Bajc, ki je tudi podrobno pregledal list Bazovica, ki ga je izdajal v Kairu, podatke o padalcih pa iskal še v državnem arhivu v Londonu. Od njega si lahko obetamo zanimive nove podatke o samem rojstvu in namenu zamisli o slovenskih padalcih. Obetamo pa si jih lahko tudi od angleškega časnikarja in bivšega častnika SOE Johna Earla, torej pobudnika proslave v Škrbini. Ob objavah v Mladiki ga je zgodba primorskih fantov tako "zgrabila", da jo je začel še sam preučevati, zlasti v stiku s preživlimi in v londonskem arhivu. O njej je predaval v italijanščini, o angleških misijah na Primorskem in o slovenskih fantih, ki so jim pripravljali pot oz. so se z njimi spuščali s padali na primorska tla, pa sestavlja daljšo študijo v angleščini.

PREDSTAVITEV NA VIDEMSKI UNIVERZI

ITALIJANSKO-NADIŠKI SLOVAR

Na Oddelku za jezike in kulturo srednje in vzhodno-evropskih držav so v petek, 26. novembra, kot gostje stolic za slovenski in poljski jezik in književnosti pri Fakulteti za tuje jezike in književnosti videmske univerze filolog in polonist prof. Anton Maria Raffo in diplomantki na univerzi v Firencih Simona Rigoni in Stefania Salvino kot avtorji govorili o italijansko-nadiškem slovarju, ki je pred kratkim izšel. Za delo je dal pobudo in ga izdal Comitato "Pro Clastra", San Leonardo (UD), njegovih predstavnikov pa ni bilo na predstavitvi. Pisca uvoda in avtorici slovarskega dela je sluhatelj in zelo številne goste ne samo z videmske, marveč tudi s padovanske univerze in univerze v Benetkah ter zastopnike beneških Slovencev pozdravil predstojnik Oddelka prof. Remo Faccani.

Prof. Nikolaj Mikhailov, predstojnik katedre za slovenski jezik in književnost, pa je spregovoril o knjigi (184 strani), ki je prvo delo te vrste o nadiškem narečju, predvsem pa se je pomudil pri uvodu in tistih odlomkih, ko prof. Raffo na osnovi zbranega gradiva brez vsakega ovinkarjenja zatrjuje, da sodijo beneško-nadiški govori v slovensko dialektično bazo, in s tem ovrgel vse tiste, ki so doslej to narečje iz takšnih ali drugačnih razlogov uvrščali v slovensčini zelo oddaljene ali celo tuje narečne skupine. Nekaj pripomb pa je med drugim imel le zaradi transkripcije narečno zapisanih besed in naglaševanja; ta bi bila lahko drugačna, popolnejša, predvsem pa manjka prevod narečno zapisanih besedi v slovenski knjižni jezik; tonemski naglas pa je po mnenju prof. Merkuja, ki je med drugim opozoril na marsikatero značilnost slovenskih beneških govorov, prav posebej značilen za nadiške govore.

V razpravo, ki je bila mestoma zelo razgibana in strokovno poglobljena, je posegel marsikdo izmed prisotnih, ki so hoteli še marsikaj zvedeti o delu samem, o pobudi zanj in morebitnih težavah, na katere sta naleleti sestavljalci. Nekdo iz nadiških dolin je kljub povedanemu vztrajal pri domnevi, da po njegovem nadiški govori niso slovenski, marveč čakavskega ali celo ruskega izvora, in navedel razne znanstveno neutemeljene teorije. Seveda je v odgovor prejel primeren poduk in celo vabilo, naj bi svoje trditve v primerni študiji znanstveno dokazal.

Tudi o nastajanju tega dela smo ob zaključku razprave zvedeli marsikaj zanimivega, saj so se tisti, ki bi radi dokazali (na predstavitvi jih ni bilo), da to narečje ne spada v slovenski jezikovni sklop, zatekli v Firence, z namenom da bi odnotni strokovnjaki nevtralno dokazali, da "imajo oni prav" in ne ves znanstveni slavični svet. Šušljalo se je tudi, da je baje dežela finančno podprla pripravo in izdajo tega dela.

(S+R)

SLOVENSKE KOLEDNICE OD ZILJE IN PODJUNE

Koroška Krščanska kulturna zveza in Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik sta konec meseca novembra predstavili zgoščenko *Eno pesem peti - koledovanje na Koroškem*. Pismi je zbral in uredil Lajko Milisavljevič; na zgoščenko sodeluje 42 skupin, vseh nastopajočih pa je kar 284. Gre za različne primere koledniških zvrsti s celotnega dvojezičnega ozemlja od Zilje do Podjune. Zbrane kolednice so večinoma posnete ob koledovanju v živo.

Časnikar John Earl govori v slovensščini na komemoraciji v Škrbini 9. novembra letos, za njim je spominska plošča za padle in pobite padalce na rojstni hiši pogrešanega padalca Miloša Adamiča, zraven pa so častna vojaška straža in praporji (Foto Alessandro Fegeg).

So se za vašo raziskavo zanimali tudi slovenski zgodovinarji?

O padalcih sta že pred dolgimi leti, vendar brez omenjanja njihovega tragičnega konca, pisala zgodovinarja Pavel Dobrila (1973) in France Škerl (1978), kasneje Dušan Biber in zdaj Ljuba Dornik Šubelj. Vem, da nekateri zgodovinarji redno prebirajo članke v Mladiki. Vendar je treba tu upoštevati dva vidika. Prvič: če članek o zgodovinskih zadevah ne izide v "akademskih" revijah (*Zgodovinski časopis*, *Prispevki za novejšo zgodovino* itd.), ga stroka le s težavo izslediti in upošteva. Drugič: v omenjenih objavah iščem, kot rečeno, predvsem človeške usode. Zanje se mi zdi Mladika čisto primerna, ker je bolj dostopna. Za zgodovinskeje pa mora biti tudi sicer zanimiva "mikrozgodovina" bolj uokvirjena, opremljena tudi z določenimi zaključki.

Ali je to poglavje naše polpretekle zgodovine že popolnoma obelodanjeno? Boste nadaljevali s prispevki v Mladiki? Ali jih mislite zbrati in objaviti v knjigi?

V Mladiki bom objavil še nekaj prispevkov, ki so že zbrani, a še niso prišli na vrsto. Upam le, da se bralci ne bodo naveličali tega obdobja... Razkriti je treba še veliko stvari, začeti s točnim odgovorom na vprašanje, kdo in zakaj je odredil poveljni pobjo padalcev. Pregledati bi bilo treba še veliko map v slovenskih, a tudi angleških arhivih. V duhu premoščanja preteklosti bi sicer lahko tudi kdo spregovoril, saj je po mojem mnenju kar nekaj ljudi v Sloveniji, ki točno vedo, kako se je zgodba iztekla. Misel o knjigi je torej vabljiva, a zahtevna.

V ZBIRKI GMD / SLAVKO TUTA: CENA ZA SVOBODO

BOGATA, SNOV ZA RAZMIŠLJANJE

DRAGO LEGIŠA

Goriška Mohorjeva družba je v le-tejšnji zbirki *Naše korenine* izdala knjigo s pomenljivim naslovom *Cena za svobodo*. Igor Tuta je, kot sam piše, "po radijskih pričevanjih in družinskih dokumentih preupal, uredil in dopolnil" pot svojega očeta dr. Slavka. Gre za tisti del njegove življenjske poti, ki ga je kot mladega fanta in mladeniča vodila po zaporih in konfinacijah najprej fašistične Italije in nato več kot leto dni po zaporih in samih komunistične Slovenije oziroma Jugoslavije. To se sicer res sliši kot paradoks, a žal ustreza resnici.

Uvodno besedo je napisala hči, prof. Vera Tuta, ki med drugim poudarja, zakaj je po njenem knjiga pomembna in komu naj bi bila predvsem namenjena. V tej zvezi takole pravi: "Žrtve in izgube Primorcev za časa predvojne in medvojne okupacije bi morale biti danes adut v slovenskih rokah pri notranjepolitičnih in pri meddržavnih pogajalskih mizah. A na žalost ni tako, kar vpliva negativno tudi na mlade generacije, na njihov nacionalni ponos in na njihovo zavest. Namesto da bi bili ponosni na moralno moč svojih dedov, ki so se tako rekoč brez sredstev prvi v Evropi uprli mogočnemu valjarju diktature, opazamo med mladimi neznanje, poceni kritiko in površne sodbe: štirje ustreljeni na bazovski gmajni so bili heroji ali so bili teroristi?; eksekucije so bile pravno opravičljive?; nacionalni spopadi so bili zgrešeni v osnovi ali pa so v resnici vredni skrajnih žrtev?"

Verine trpke besede gotovo niso le posledica očetovega križevega pota, temveč tudi izkustev, ki si jih je nabrala kot šolnik in javni delavec. Njnim izvajanjem bo gotovo pritrtil, kdor поблиže pozna današnjo stvarnost pri nas.

Zdaj pa nekaj misli, ki so se mi porodile ob branju te vsekakor pomembne knjige. Najprej bi omenil, da tako jasnega in natančnega opisa doglasnega drugega tržaškega procesa (december 1941) še nisem nikjer bral. Slavko Tuta tudi zelo lepo in nazorno opisuje čas, ki ga je prebil v konfinaciji, kjer je prišel v stik z nekaterimi vodilnimi italijanskimi protifašisti, ki so v poveljni italijanski republiki zavzemali vodilna mesta v vladi. Naj v tej zvezi omenim le Ferruccio Parrija, ki je bil predsednik prve poveljne italijanske vlade.

Slavko Tuta je dalje eden redkih primorskih Slovencev, ki je dokaj obširno opisal svojo trnovo pot pod slovensko oziroma jugoslovansko komunistično oblastjo. Dejal sem že, kako se sliši paradoksalno, da je ta oblast naravnost zločinsko ravnala s človekom, ki je dolgih deset let svojega mladega življenja preživel v fašističnih zaporih, in si ga je celo upala psovati z "barabo". Najhujše pa je to, da se mu za takšno nesramno, nečloveško ravnanje nihče in nikdar ni opravičil, ali da bi se opravičil kdo od še živih tedanjih oblastnikov ali njihovih pravnih naslednikov njegovima otrokoma.

Dr. Slavko Tuta je žal moral popiti vran kelihi pelina tudi od naslednikov tistih oblastnikov, ki so ga bili obsodili na več kot 30 let ječe, da konfinacije in vsega drugega trpljenja ni ti ne omenjam. Prehitro je namreč pri nas šlo v pozabo dejstvo, da je pristojna oblast Republike Italije smatrala za pravomočne obsodbe, ki jih je bilo izreklo fašistično Posebno sodišče zoper primorske protifašistične bojovnike, in tudi ustrezno ravnala. Odvetnika dr. Avgusta Sfiligaja iz Gorice so npr. orožniki aretirali leta

1951, češ da mora odsedeti zaporno kazen, ki mu jo je odredilo fašistično Posebno sodišče decembra leta 1941. Enako bi ravnali z dr. Slavkom Tuto, ko bi namesto v Trstu živel na ozemlju Republike Italije.

Poteči je moralo celih 20 (!) let, preden je dr. Tuta leta 1965 dosegel to, kar bi morala "demokratska država" - kot pravilno poudarja sin Igor - z resno zakonodajo sama od sebe urediti takoj po padcu fašističnega režima". Šele dvajset let po osvoboditvi je namešč dr. Slavko Tuta lahko dobil v roke kazenski list, kakor se spodobi vsakemu poštememu državljanu!

Z ženo Marico, ki je bila tudi sama zelo aktivna v protifašističnem in narodnem gibanju in je izhajala iz znane Šorlijeve družine iz Tolmina, sta si po vojni uredila lep dom v Sosljanu, kjer sta živela do svoje smrti. Oba sta bila prijetna sogovornika, a nista rada govorila o prestopnem trpljenju, iz česar upravičeno sklepamo, kako sta bila globoko prepričana, da sta v za naše ljudstvo najhujših časih naredila le svojo narodno in krščansko dolžnost. Tudi zato je treba založbi čestitati, da je knjigo uvrstila v zbirko z naslovom *Naše korenine*.

OB 80-LETNICI UNIVERZE V LJUBLJANI

V Ljubljani so bile v soboto, 11. t.m., razne slovesnosti ob 80-letnici ustanovitve univerze. Prvo predavanje na tej najvišji visokošolski ustanovi je bilo 3. decembra leta 1919, vendar je bila univerza ustanovljena že nekaj mesecev prej. Za to ustanovo so se že v obdobju pred prvo svetovno vojno zavzemali politični, javni in kulturni delavci, ki so delovali v Ljubljani in na Dunaju. V okviru slovesnosti so se slovenski rektorji in rektorji iz petnajstih univerz iz drugih držav srečali na razgovoru ob okrogli mizi na temo o avtonomiji univerz v Evropi. Zvečer pa je bila v Cankarjevem domu slavnostna akademija. O jubileju ljubljanske univerze so govorili predsednik države Milan Kučan, rektor dr. Jože Mencinger in predsednik študentskega sveta visokošolskega zavoda Andrej Pučnik.

Na fakultetah univerze v Ljubljani v tem šolskem letu študira okoli 40 tisoč študentov iz Slovenije in tujine. Med njimi so tudi posamezni študenti slovenske narodnosti iz tržaške in goriške pokrajine. Na osrednji slovenski visokošolski ustanovi je zaposlenih 3.274 profesorjev in drugih pedagoških delavcev ter upravnega in tehničnega osebja. M.

"je, kar je"

NEVARNOSTI ODVETNISTVA

Potrošniško razmišljanje nas lahko zapelje v nevarni svet odvetništva. Stvari postanejo tako podrobne in natančne, da se počasi sprevidimo v svoje nasprotje. Točnost je izrednega pomena v svetu odvetništva. Če je bil človek umorjen pet minut pred osmo ali pet minut po osmi, je lahko odločilnega pomena za obdolženca. Če pomislimo na zakonsko izrazoslovje, se bomo zavedeli, da so stvari izredno zapletene in je točnost najpomembnejša. Človek je v slovenskem pravem sistemu lahko osumljenec, obdolženec, obtoženec in obsojenec. In vsaka beseda ima drug pomen. Prav tu je igra odvetnikov.

V Sloveniji je pomembna točnost, saj skuša pravni sistem ugotoviti objektivno resnico. V ZDA pa gre za dokazovanje in izpodbijanje. Objektivna resnica ni zanimiva, pomembna je dokazljiva resnica. In če odvetnik zna pravilno obrabiti besede, jim da jati prave pomena, se bo pač porota drugače odločila in obdolženca obtožila ali pa ga oprostila. Priznala ga bo za krivega ali nedolžnega. Vse je odvisno od odvetnikove jasnosti, točnosti in seveda prepričljivosti. In seveda je treba vprašanja pravilno postavljati, da bi bili odgovori jasni in prav nič dvoumni. Odgovori morajo biti takšni, da vsi točno vedo, za kaj gre. Če je treba, morajo odgovori trikrat poudariti isto dejstvo, čeprav je že vsem samo po sebi očitno.

Nekdo se je pošalil in zbral najlepše cvetke iz različnih sodnih obravnav na ameriških sodiščih. Poudarjanje dejstev in ponavljanje znanih stvari je lahko včasih res pretirano. Kaj bi rekli na vprašanje, ki se glasi: "Ste bili prisotni, ko so vas slikali?" Ali pa: "Kako se je končal vaš prvi zakon?" "S smrtjo." "In čigavo smrtjo?" Včasih morda odvetniki pomislijo, da jih zaslusanci ne razumejo prav najbolje, zato jim dajo podrobna navodila: "Na vsa vprašanja mi morate odgovoriti ustno. Torej, v katero šolo ste hodili?" "Ustno." "Velika ovira pa je lahko šibek spomin: "In ta miastenia gravis škoduje vašemu spominu?" "Da." "Kako?" "Ne spominjam se več stvari." "In česa točno se ne spominjate?"

In tu smo prišli do najbolj zanimivega dela. Do posredovanja izvedencev. Ti so namreč poklicani v sodne dvorane, da podajo svoje profesionalno mnenje in s tem podprejo odvetnikovo obrambno ali tožbeno strategijo. In včasih se tudi njihovo izpraševanje sprevrže v nasprotje jasnosti in točnosti. Ali pa gre preprosto za vprašanja, ki so v sodni dvorani izredno jasna in logična, vendar se izven nje izkažejo za prave paradije resnosti in izvedenskih mnenj. Morda je treba vprašanje postaviti, da bi se razjasnil kak dvom, ki kroži po dvorani: "Gospod zdravnik, je res, da, če človek umre v spancu, se tega ne zave do jutra?" Lahko pa se zgojdi, da je treba priti stvari do dna in dokončno ugotoviti nekatera dejstva: "Kdaj ste začeli obdukcijo trupla?" "Obdukcija se je pričela ob 8.30." "In je bil gospod Doe že mrtev ob tisti uri?" "Ne. Sedel je na mizi in se spraveval, zakaj opravljam obdukcijo na njem."

Gre za trčenje dveh logik: sodne miselnosti, ki je svojevrstna, in miselnosti kakega izvedenca, ki spet stvari vidi s svojega zornega kota. To pa lahko privede do bolj ali manj finih žalitev: "Preden ste začeli obdukcijo, ste preverili srčni utrip?" "Ne." "Kaj pa krvni tlak?" "Ne." "Torej je možno, da je bil pacient še živ?" "Ne." "Kako lahko to z gotovostjo zatrdite, gospod zdravnik?" "Ker so njegovi možgani bili na pladnju na moji mizi." "In torej ni možno, da bi bil kljub temu pacient še živ?" "Ja. Možno je, da bi bil kje drugje še živ in bil odvetnik."

PETER SZABO

TETA MAGDA IN NJENA IRONIJA

IVA KORŠIČ

Konec prejšnjega in v začetku tega tedna je bilo Prešernovo gledališče Kranj pet dni gost letošnje abonmajske sezone Slovenskega stalnega gledališča. Teta Magda Svetlane Makarovič v režijski zamisli Dušana Mlakarja in dramaturškem posegu Janeza Vencija je najprej pripovedovala svoje neverjetne "štoriije" tržaškimi gledalci v Kulturnem domu v Trstu, v ponedeljek, 13., in v torek, 14., t.m., pa v goriškem Kulturnem domu.

Literarno in tudi igralsko umetnico Svetlano Makarovič zelo dobro poznajo naši otroci, saj izredno radi prebirajo njene pravljice in pesmice, poslušajo njene posnetke in večkrat so se že poveselili pri (predvsem lutkovnih) uprizoritvah njenih najbolj priljubljenih pravljic pa tudi ob njenih samostojnih nastopih. Marsikaj mladinski amaterski oder je preizkusil svoje igralske sposobnosti prav v njenih pravljicnih igrich.

Tokrat pa je njeno delo, izdano kot izvorni prozni tekst leta 1978, namenjeno bolj zreli "samoironični" publiki, saj ironija kar kipi iz njega.

Teta Magda ali bolje Madeleine Orehek pr. mr. (kaj te kratice pomenijo, nihče ne ve!), kot se rada imenuje v svoji nečimrni vsevednosti, je nenavaden lik gospe oz. ponosne gospodične, ki ji seveda nihče ne more pripisati realne starosti, niti nečakinja Punči, ki jo sicer sprejema takšno, kakršna je, in tudi nekako razume vse njeno čudaško početje. Teta Magda je zaverovana v svoje "poslanstvo", v skrivnostne zvarke, maže in nasvete, ki jih je prejela od kdove kakega orientalskega meniha. Spozna se seveda tudi na umetnost, glasbo, zgodovino, etnografijo, še posebno na značilnosti ne ravno dobro razpoznavnih plemen, na medicino, kemijo... Ljudje, ki jo obkrožajo, sprejemajo pač na različne načine te njene "ne-

številne vrline" in "neskončno znanje". Nekateri slepo sledijo njenim nasvetom, drugi jih pač odkrito odklanjajo in zavračajo.

Izvirna vsebina je nekak kolaž raznih pripovedi in taka se nam kaže tudi v odrski predelavi, v kateri skupek posameznih prizorov zastira in odstira zavesa. Le-ta nam odkriva prizorišče - posrečeno natrpan odrski prostor v scenografski zasnovi Jožeta Logarja -, stanovanje Tete Magde, v katerem so razmeščene stare omare, omariče, najrazličnejša psevdofina posoda, stari fotelji, čipkasti prtici na mizici..., ki seveda odražajo Magdin značaj in življenjsko filozofijo.

Svojevrstna čudaška osebnost Tete Magde je nedvomno še ostreje podčrtana in se zliva v pravo karikaturu, ker je to žensko vlogo zasedel moški, in sicer igralec Ivo Godnič. Njegova interpretacija še močneje poudarja svojisko komičnost in piker humor predstavljenega lika. Kičasti kostumi Jerneje Jambrek so dodatek k temu.

Mestoma je igralec (na goriški ponovitvi) besedilu pridal kako svojo repliko, pravzaprav že skoraj dialog z gledalci, tako da je iz le-teh izvabil še bolj spontan smeh. Živahno in razigrano Punči je povsem naravno odigrala Vesna Slapar, ostale posrečene figure so posebili Darja Reichman, Vesna Jevnikar, Tine Oman, Matjaž Višnar in Robert Kavčič.

Ob raznih domiselnih strelicah, naperjenih proti majhnosti in plitvosti "slovencljevskih" meščanskih krogov, pa so bile nekatere, izstreljene na račun preminulega hrvaškega predsednika Tudjmana, in to ravno na dan njegovega pogreba, povsem neumestne in neokusne. Mimo teh neopravičljivih spodsrljajev je uprizoritev bila prijetno razvedrilo in preda v letošnji dokaj zahtevni abonmajski ponudbi.

DEŠKI ZBOR GLINKA V KULTURNEM CENTRU BRATUŽ

BOŽIČNO IN NOVOLETNO VOŠČILO Z VZHODA

Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici bo letos izrazil z decembrskim koncertom svoje sezone vsem ljubiteljem žlahtne glasbe posebno božično in novoletno voščilo z Vzhoda. V torek, 21. t.m., bo namreč nastopil ob 20.30 v veliki dvorani centra na Drevoredu 20. septembra znameniti Deški zbor Zborovske šole M.I. Glinka iz St. Petersburga, ki ga vodi Vladimir Beglet-zov. Predstavil bo nekaj biserov sakralne glasbe zlasti povečini ruskih skladateljev (Česnokov, Grečaninov, Ippolitov-Ivanov, Rahmaninov, Bortnjanski, Brahms).

Deški zbor Zborovske šole M.I. Glinka kot del Državne, nekdanje Carske akademije pevske kapele, je ena izmed najstarejših profesionalnih glasbenih skupin v Rusiji. Njene začetke najdemo že leta 1479, ko je bil po ukaz velikega princa Ivana III. Zbor mladih pevcev pripojen Zboru carskih pojočih menihov, ustanovljen tri leta prej. Leta 1703 je zbor sodeloval pri praznovanjih ob proglasitvi St. Petersburga za novo rusko prestolnico in od takrat dalje je tesno povezan z zgodovino tega velikega mesta. Svojo glasbeno izobrazbo so kot člani

OD ORGEL DO ZBOROV

HUMBERT MAMOLO

Dne 4. t.m. je v franciški cerkvi v Ljubljani potekalo 3. Srečanje slovenskih cerkvenih glasbenikov. Kulturni glasbeno-didaktični spored je organiziralo Slovensko Cecilijino društvo. Intonator novih franciških orgel Tomaž Močnik je ob 14. uri predstavil ob sodelovanju mladega in nadarjenega organista Rudija Cerca vse izrazne možnosti mogočnega instrumenta, ki ima tri manuale, pedal in 58 registrov, od katerih še 20 Goršičevih. Sledila je v franciški dvorani zborovodska delavnica s predstavitvijo bogoslužnih skladb 2. in 3. natečaja, ki ju je Slovensko Cecilijino društvo razpisalo v letih 1998 in 1999. Delavnico sta vodila prof. Tomaž Faganel in prof. Damijan Močnik. Pri večerni maši je Komorni zbor Slovenicum pod vodstvom Tomaža Faganela in ob spremljavi organista Dalibora Miklavčiča prvič izvajal Damijana Močnika *Missa in organi benedictio*, ki jo je mladi skladatelj napisal ob blagoslovitvi novih franciških orgel. Izredno okusno, posrečeno in mestoma zelo svojevrstno prepletanje razpoložljivih registrov: od izkrivljenega roga iz 1. manuala, cevne flavte iz 2. manuala, ljubkega bordona iz 3. manuala pa do povezanih mikstur in mogočnih "ripienov". Komorni zbor Slovenicum je dokazal lepo zborovsko zvočnost, visoko stopnjo interpretacijske sposobnosti ter solidno intoniranost. Tekst v latinščini nam zveni nekoliko anahronistično; morda je skladatelj račun na predstavitev skladbe na mednarodnih natečajih. Vsekakor je kompozicija z glasbeno-umetniško tehničnega vidika navdušila in globoko prevzela poslušalce. Organist Rudi Cerc je na koncu maše podal orgelsko improvizacijo na nekatere slovenske adventne pesmi.

Srečanje slovenskih cerkvenih glasbenikov, ki se ga je udeležilo pri-

bližno 70 pretežno mladih organistov in dirigentov, se je končalo s koncertom, ki so ga izoblikovali naslednji cerkveni zbori: Ženski zbor Andrej Vavken, moški zbor Ignacij Hladnik, župnijski zbor sv. Lenarta in akademski zbor Alojzij Mav. Predstavili so prve izvedbe pesmi z 2. natečaja za cerkveno bogoslužno skladbo, ki ga je Slovensko Cecilijino društvo razpisalo leta 1998.

 REVILJA PRIMERJALNA
KNJIŽEVNOST

SONETI PRIMORSKIH PESNIKOV

Na začetku letošnjega akademskega leta je v Ljubljani izšla prva letošnja številka 22. letnika revije *Primerjalna književnost*, ki jo izdaja Slovensko društvo za primerjalno književnost, ureja pa dr. Tomo Virk. Tokrat oblikujejo vsebino pretežno razprave, ki so jih napisali razni profesorji ali diplomiranci iz komparativistike. *Ali - Ali? Ideologija in estetska kakovost v književni kanonizaciji* je naslov prve študije, ki jo je napisal Willie van Peer z Instituta za nemščino kot tuj jezik (*Institut für Deutsch als Fremdsprache*) in Münchena. Razprava poseže v debato o literarnem kanonu, o njegovem pojmovanju v neomarksizmu in poststrukturalizmu ter o instanci ideološkega in estetskega v literaturi. Trditve dodatno podpirata analiza Shakespearovega *Romea in Julije* in primerjava z istoimensko zgodbo Arthurja Brookesa.

Vid Snoj, asistent na oddelku za primerjalno književnost in literarno teorijo na filozofski fakulteti v Ljubljani, piše o *Etičnem konfliktu s krščanstvom v pesništvu Boža Voduška*. Njegova študija skuša opredeliti izvorni kraj tega konflikta, spremlja njegovo zaostritev v sonetih, ki so spesnjeni na novozavezne motive Judeža, njegovega izdajstva in Jezusovega smrtnega boja. Jana Zemljarič Miklavčič, diplomantka iz komparativistike na filozofski fakulteti, objavlja izsledke iz diplomske naloge z naslovom *Zaprta in odprta dramska forma pri Cankarju*; s pomočjo Klotzove teorije o odprti in zaprti formi drame analizira kategorije, prostor, čas, osebe in dejanje v Cankarjevih dramah *Kralj na Betajnovi*, *Pohujšanje v dolini šentflorjanski* in *Lepa Vida*. Sledi še poslednja razprava z naslovom *Iz zgodovine komparativistike na Slovenskem* izpod peresa Darka Dolinarja z Instituta za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU.

Vsebinsko revije sklene *Bibliografija pomembnejših slovenskih sonetnih pesniških zbirk*, ki jo objavlja Marjan Dolgan in zajema zgodovino slovenskega soneta od 1678 do 1998. Za nas je ta posebno zanimiva, ker avtor prišteva med najpomembnejše sonetiste iz slovenske književnosti tudi zamejske avtorje Andreja Budala z zbirko *Pesmi*, Milko Hartman z zbirko *Moje grede*, Vinka Beličiča z zbirkami *Češminov grm*, *Bližine in daljave* ter *Pesem je spomin* in Ljubko Šorli z zbirkami *Venec spominčič možu na grob*, *Izbrane pesmi*, *Rumeni ko zlatu so kostanji* in *Pod obokom čarobnim*. Razvidno je torej, da se matična država odpira tudi slovenski zamejski književnosti in jo vrednoti.

Revija, katere eden izmed ciljev je tudi obravnavanje slovenske književnosti tudi izven meja oz. nad mejami, pa je dober zgled tudi za ostala področja človekovega izražanja, ki zamejskega življa enostavno ne priznavajo.

DAVID BANDELLI

7

 ČETREK
16. DECEMBER
1999

SPREMEMBE V STATUTU SLOVENSkih ŠOLNIKOV

V torek, 14. t.m., je v dvorani Zadrudne kraške banke na Opčinah potekal izredni občni zbor tržaškega dela Sindikata slovenske šole. Tržaški šolniki - resnici na ljubo jih je bilo zelo malo, ker potekajo v tem času habilitacijski izpiti in izpopolnjevalna predavanja - so sklicali občni zbor, da bi prilagodili besedilo statuta sindikata novim normam o nepridobitniških ustanovah. Nov statut je sindikat dobil že januarja lani, a je bil zaradi napačnih nasvetov strokovnjaka že na začetku zastarel in ne v skladu z zakonom, torej neuporaben. Zato je bilo treba oblikovati - in odobriti pred koncem starega leta - novega; to pa so tržaški - in goriški - šolniki naredili skupaj s strokovnjakom ekonomistom s Slovenskega gospodarskega združenja iz Gorice. Na torkovem občnem zboru je popravo k statutar-nemu besedilu orisala tajnica SSŠ Vesna Danieli (delovno predsedstvo so sestavljale Lučka Susič, Silvana Glavič in Marija Lozej), zatem so jih člani sindikata po razpravi in raznih dodatkih sprejeli.

Novi statut jamči nepridobitniški značaj sindikata, kar je izrecno napisano na začetku 4. člena. Sindikat se po statutu torej zavzema za obrambo sindikalnih interesov svojih članov, za obrambo inte-

resov slovenske šole, za analizo in sodelovanje pri razvijanju tematik, povezanih s šolskim vprašanjem, za poklicno izpopolnjevanje svojih članov, za promocijo socialne solidarnosti, za promocijo in podpiranje dejavnosti članov na kulturnem, socialnem in gospodarskem področju ter za promocijo izdaj strokovnega in kulturnega značaja.

Če nekoliko prelistamo statutarne besedilo, vidimo - in to so tudi potrdili pri sindikatu -, da so novosti tudi pri sistemu oblikovanja deželnih organov SSŠ. Tako deželni svet ne sestavlja več združena pokrajinska sveta tržaškega in goriškega sindikata, ampak delegati, izvoljeni na pokrajinskih občnih zborih. Člani deželnega sveta potem izvolijo deželni izvršni odbor, deželni nadzorni odbor in deželno razsodišče. Med pristojnosti deželnega sveta pa spada tudi določanje splošnih smernic delovanja sindikata.

Med tem časom pa je na slovenskih višjih srednjih šolah v Trstu prišlo do zasedbe oz. poskusa zasedbe. To se je zgodilo v ponedeljek, 13. t.m., ko so dijaki zasedli liceja Prešeren in Slomšek ter strokovni zavod Stefan, da bi protestirali proti državnemu financiranju zasebnih šol in za zaščitni zakon.

INTERNACIONALIZACIJA MANJŠINSKEGA VPRAŠANJA

MATJAŽ RUSTJA

Družbeno politično društvo Edinost je v petek, 10. decembra, priredilo v prostorih Peterlinove dvorane v Trstu debatni večer, ki je nosil izzivalen in vabljiv naslov *Internacionalizacija vprašanja varstva slovenske manjšine v italijanski republiki brez Republike Slovenije*. Društvo Edinost namreč meni, da je politika Slovenije do naše manjšine nezadostna in da moramo iskati temeljne človekove pravice v mednarodnih krogih. Tako Samo Pahor: "V Republiki Sloveniji očitno danes ni državljanov, ki bi bili sposobni in/ali voljni zavzeti se za svoje človeško dostojanstvo in za spoštovanje temeljnega načela mednarodnih odnosov. Včasih smo se hudovali nad Beogradom, danes pa bi ne bilo primerno, ko bi izgubljali čas s hudovanjem nad Ljubljano. Nismo sicer še izgubili upanja, da bo Slovenija nekoč imela državnike, ki ne bodo delali sramote svoji državi, svojim državljanom in človeštvu, vendar ne moremo čakati na tisti čas." Stališču Edinosti je botrovala tudi nedavna izjava državne sekretarke

FOTO KROMA

RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Mihaela Logarjeve, da bi bila internacionalizacija slovenske manjšine v Italiji preuranjena.

Slovenija je od leta 1992 članica Organizacije združenih narodov, je naslednica Osimskega sporazuma (1975) in tudi Posebnega statuta (1954) in ima zato pravice in dolžnosti mednarodnih razsežnosti. Grotiusovo načelo *Pacta sunt servanda* pa velja seveda tudi za Italijo, saj imamo "naravnost šolske primere kršitve tega načela". V zadnjih časih pa smo v italijanski

politiki pričla "nadaljnemu ukinjanju notranjih ukrepov, ki so bili že sprejeti za izvajanje Posebnega statuta, in to ob popolni kršitvi obveze o ohranitvi teh ukrepov, ki sta jo obe državi pogodbenici sprejeli z 8. členom Osimske pogodbe."

Nam najbližji problem internacionalizacije lahko zasledimo v južnotirolskem vprašanju ali vprašanju spoštovanja dogovora Gruber-De Gasperi iz leta 1946. Potem ko Italija ni spoštovala podpisa, so v letu 1957 Južni Tirolci priredili veliko protest-

no zborovanje in dosegli, da se je Avstrija začela pogajati z Italijo. Akcija je nato segla v mednarodne kroge Organizacije združenih narodov in je po dveh resolucijah generalne skupščine OZN (oktobra 1960 in novembra 1961) končno dosegla, da se je Italija začela resneje ukvarjati z južnotirolskim vprašanjem. Novembra 1969 so s soglasjem vseh akterjev sestavili "paket" in Italija ga je odobrila z ustavnim zakonom leta 1971. Sprejemanje izvršilnih predpisov pa se je zavleklo kar za 20 let. Avstrijsko in italijansko zunanje ministrstvo sta tako 19. septembra 1992 sporočili generalnemu tajniku OZN, da je vprašanje rešeno. Po trinidesetih letih.

Ker se v sklopu italijanskega političnega sistema ne da dostojno rešiti vprašanje naše zaščite, moramo trkati in iskati nova vrata po Evropi, v svetu in v organih svetovnega reda. Pri internacionalizaciji pa gre upoštevati vse možne poti, ki bi informirale države ter evropske in mednarodne organizacije o našem stanju v Italiji. "Na prvo mesto v prizadevanju za varstvo človekovih pravic, ki so obnem naše manjšinske pravice, spada brez dvoma obveščanje mednarodne javnosti o kršitvah teh pravic, ki jih prenašamo na svoji koži." Pošiljanje občasnih poročil v svet pa ima vsaj tri pozitivne učinke: prvič, nihče ne bo mogel reči, da ni vedel, kaj se dogaja. Strokovnjaki, ki se ukvarjajo z vprašanjem manjšin v Evropi in po svetu, so tako, drugi učinek, bolje informirani; tretji ali dolgoročni učinek pa je obveščanje držav, ki vodijo svetovno politiko in nekatere (Velika Britanija in ZDA) so sodelovale tudi pri pogodbi leta 1954.

Možnosti uveljavljanja lastnih pravic je v demokratičnem svetu kar precej. Prof. Pahor je orisal marsikatero pot, prav na vsako pa se moramo podati s prepričanjem, da niso države nepremagljivi Goljati in da veljata le kakovost ter moč argumentov. "Pritožbe, ki so že danes institucionalno možne, in tiste, ki se danes zdijo vložene v prazno, bodo prej ali slej obrodile sadove."

ZANIMIV POSVET

MLADI IN JAVNA OBČILA

To je bil naslov posveta, ki je potekal prejšnji teden v Trstu in ki sta ga priredila deželni odbor garantov F-Jk za javno obveščanje o mladoletnih in šibkejših ter varuh za mladoletne v sodelovanju z deželnim šolskim nadzorstvom in deželnim odborom za nadzor nad radiotelevizijskimi službami CORERAT.

Na posvetu, ki se ga je udeležil tudi predsednik deželnega sveta F-Jk Antonio Martini, so spregovorili predsednik odbora garantov Silvano Di Varmo, varuh za mladoletne Francesco Milanese, predsednik CORERAT-a Daniele Damele, predsednica deželne koordinacije za varstvo mladoletnih Marisa Semeraro in sociologinja Annamaria Boileau. Govorniki so od deželne uprave zahtevali, da se nadaljuje podpiranje pobude *Monitor minori*, saj je leta po njihovih besedah edino sredstvo za razumevanje konkretnega zadržanja javnih občil v zvezi s tematiko mladoletnih. Pobuda *Monitor minori* predstavlja namreč prvi poskus pregleda, na deželni ravni, "obnašanja" tiska, radia, televizije in novih medijev do otrok in mladoletnih.

POLOVICA SEZONE GLEDALIŠKEGA VRTILJAKA

V Marijinem domu pri Sv. Ivanu se uspešno nadaljujejo pobude Gledališkega vrtiljaka, ki jih v sodelovanju s Slovensko prosveto in PDG iz Nove Gorice pripravlja Radijski oder. V okviru otroškega abonmaja je bila prejšnjo nedeljo na sporedu že tretja predstava, to je otroška igra s petjem *Cipek in Capek*, ki so jo pod vodstvom Emila Aberška naštudiral mladi amaterski igralci društva Svoboda iz Deskel. Kot že dvakrat prej se je tudi tokrat dvorana napolnila do zadnjega kotička. Otroci so z zanimanjem sledili lumparijam, ki sta jih pripravljala poredneža Cipek in Capek, in napeto čakali, kdaj ju bo doletela zaslužena kazen. Ko se je to zgodilo, so pa soglašali z dobrim stricem Matičem, da sta bila fantka dovolj kaznovana, in so skoraj soglasno prosili, naj ju pek Štruca izpusti.

Da je bilo veselje popolno, so nazadnje otroci, ki so vsi vprek o sebi trdili, da niso poredni kot Cipek in Capek, še prejeli vsak po eno darilce, ki so ga zadeli na srečolovu, darovali pa so jih Foto Segulin, Foto Metromarket in Radijski oder.

BREDA SUSIČ

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV

ZANIMIVI VEČERI OB KONCU STAREGA LETA

IVAN ŽERJAL

Tudi Društvo slovenskih izobražencev se posavlja od starega leta. V tem času smo pričeli še zadnjim ponedeljkovim večerom v letu 1999, ki vsekakor potekajo v znamenju zanimivih tem.

Tako je bil prejšnji ponedeljek, 6. t.m., gost DSI znani publicist, esejist in bivši politični preganjanec Viktor Blažič. Ob tej priložnosti je bil razgovor o njegovih drugih knjigah, ki je izšla pred kratkim pri Mladinski knjigi v Ljubljani in ki nosi naslov *Svinčena leta*. V knjigi si lahko preberemo osebne spomine, razmišljanja in analizo t.i. "svinčenih let". Gre za obdobje, ki se začne konec oktobra 1972. leta, ko so odstranili liberalnejše politike v Sloveniji, Hrvaški in Srbiji. Po Blažičevih besedah je šlo zlasti za generacijski spor med starejšimi komunisti oz. "očeti ustanovitelji" druge Jugoslavije in ljudmi iz generacije, ki je prišla neposredno za njimi. Ta nova generacija komunistov je na stvari gledala drugače in se je zavzemala za reforme, zlasti na področju gospodarstva in državne ureditve. Takratna njihova odstranitev je predstavljala po Blažičevih besedah tudi začetek konca Jugoslavije, sicer pa je v družbi prišlo do prevlade miselnosti, po kateri je bilo

FOTO KROMA

npr. laganje ali zavajanje nekaj normalnega. Ta način mišljenja je danes največja ovira na poti v demokracijo.

V ponedeljek, 13. t.m., pa je bil gost DSI mag. Vladimir Žumer (na sliki), ravnatelj Arhiva Republike Slovenije. To je bila tudi priložnost za predstavitev obsežnega *Vodnika po slovenskih arhivih*, ki je na razpolago bodisi v knjižni obliki kakor tudi po internetu (<http://www.gov.si/ars>), kmalu pa bo tudi na CD-romu. Mag. Žumer je orisal arhivsko dejavnost v Sloveniji zlasti po demokratizaciji. Zgoščeno je spregovoril o glavnih slovenskih javnih in zasebnih arhivih in o njihovi dostopnosti (skoraj vse arhivsko gradivo je javno dostopno). Arhivsko gradivo pa so vse mogoče vrste dokumentov, zapisov, fo-

tografij idr., ki imajo pomen za zgodovino, znanost, kulturo ter za državo in državljanje. Tako med predavanjem kot med razpravo je prišlo na dan veliko zanimivih podatkov predvsem o tistem delu slovenskih arhivov, ki se nanašajo na polpreteklo zgodovino. Gre zlasti za arhiv notranjega ministrstva in tajne policije, ki so ju priključili osrednjemu državnemu arhivu. Gradivo je torej dostopno (čeprav je še veliko lukenj), zavarovani so le osebni podatki.

Društvo slovenskih izobražencev se bo od starega leta dokončno poslovilo z zadnjim srečanjem, ki bo v ponedeljek, 20. t.m., ko bo gost tržaški škof msgr. Evgen Ravignani, ki bo prisotnim posredoval božično misel.

SLOVO ZBORA GALLUS OD STAREGA TISOČLETJA

Z nadvse uspelo 9. Zborovsko božično revijo, ki je bila v nedeljo, 12. t.m., v župnijski cerkvi sv. Urha v Dolini, je zbor Jacobus Gallus zaključil prvi del sezone 1999-2000 in se tako tudi primerno poslovil od tisočletja, ki gre h koncu. Revija je potekala v sodelovanju z dolinsko župnijo in Mladinskim krožkom.

Zborovska božična revija je v teh letih postala že tradicionalno in priljubljeno srečanje pevskih zborov iz zamejstva in Slovenije, ki venomer privablja lepo število ljubiteljev zborovskega petja. Tako je bilo tudi letos, ko je dolinsko cerkev napolnila do zadnjega kotička množica poslušalcev; pozorno je prisluhnila sporedu revije, ki ga je povezovala Neva Zaghet. Kot običajno je kot prvi nastopil zbor Jacobus Gallus. Za to

priložnost je zborovodja Jano Ban izbral pet skladb, in sicer Gallusov božični motet *Facta est cum angelo multitudo*, nato pa še štiri priredbe kolednic s slovenskega in širšega področja: *Svet Jožef in Marija* v učinkoviti priredbi Janeza Močnika, furlansko *Lusive la lune* v priredbi Orlanda Dipiazze, angleško *A Merry Christmas* v Warrellovi priredbi in *Možem za nov let talamo* v priredbi Ubalda Vrabca.

Kvintet Ventus iz Vipavske doline je sicer nov pevski sestav (ustanovljen je bil leta 1997), v katerem pa pojejo izkušeni pevci, ki so v tej kratki dobi imeli že celo vrsto nastopov doma in v tujini. Pod umetniškim vodstvom Vlaste Lokar Lavrenčič so svoj nastop na nedeljski reviji začeli s štirimi skladbami iz svetovne zakladnice: Brucknerjevo *Ave Mario*, Beethovno *Die Vesper* ter z *Otče našem* P.I. Čajkovskega in *Blagoslovite*

duše moga Gospoda Ippolito-va-Ivanova. Drugi del njihovega nastopa pa je bil osredotočen na slovensko zborovstvo. Tako smo slišali *To staro božično pesem*, ki jo je po napevu Primoža Trubarja harmoniziral Janez Močnik, nato priljubljeno ljudsko *Glej zvezdice božje* v Puševi harmonizaciji, Vodopivčevo *Blaženo noč* in Bratuževo *Noč najjasnejša, najlepša*.

Mešani pevski zbor Postojna, ki je nastopil kot zadnji, pa je eden od temeljev primorskega zborovstva. Vrsto let ga je vodil Ivo Jelerčič, od leta 1997 pa ga vodi mladi dirigent Matej Penko, ki je za to priložnost pripravil spored skladb skladateljev iz prejšnjega stoletja in sodobnih avtorjev. Najprej smo slišali dva psalma, in sicer Lützelov *Herr, mein Gott, ich traue auf dich* in Mendelssohnov *Juchzet dem Herrn alle Welt*, ostale štiri skladbe pa so spadale v današnji čas. Slišali smo tako *Ave Mario* Jarija Busta, Sanctus Mikolasa Čurionisa ter še dve skladbi sodobnih slovenskih skladateljev: *Pie Jesu* Ambroža Čopija in *Alelujo* Roka Goloba.

Šlo je za res lep in doživet pevski večer, ki je navdušil številno občinstvo, kar je pokazalo tudi močno ploskanje ob koncu izvajanja vsake pesmi. Gruberjeva *Sveta noč*, ki so jo na koncu združeni zbori skupaj zapeli, pa je izzvenela v pozdrav in voščilo.

— iz

OBVESTILA

PRI UPRAVI Novega glasa v Trstu, ul. Donizetti 3, 4. nadstropje, tel. 040 365473, so na razpolago programi potovanja v Egipt. Čas za vpis je do 30. decembra letos.

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca toplo vabi k duhovni pripravi na Božič in na prihod jubilejnega leta 2000, ki bo v petek, 17. decembra, ob 16. uri pri šolskih sestrah v ul. Delle Doccie 34 pri Sv. Ivanu v Trstu.

ŽUPNIJSKA SKUPNOST v Mavhinjah prireja v sodelovanju s ŠKD Cerovlje-Mavhinje predbožični koncert, ki bo v nedeljo, 19. t.m., ob 16. uri v cerkvi sv. Nikolaja v Mavhinjah. Nastopala bosta Vasja Legiša - violončelo in Andrej Pegan - orgle. Vabljeni!

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev v Trstu vabi v ponedeljek, 20. decembra, na tradicionalno božično srečanje s tržaškim škofom Evgenom Ravignanijem. Srečanje bo v Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3, z začetkom ob 20.30.

DAROVI

ZA CERKVENI pevski zbor pri Sv. Ivanu v Trstu: v spomin na mamo Nadjo daruje Peter Žerjal 50.000 lir.

OB SMRTI dragega očeta Milka Cibica daruje družina Cibic 300.000 lir za ZCPZ.

ZA CERKEV v Ricmanjih: Marčela Vatovac, Ricmanje, 60.000; M.B., Trst, 100.000 lir.

ZA KAPELO p. Leopolda pri Domju: Marija Božič, Trst, 20.000 lir; V.T., Trst, 200.000 lir; M.B., Trst, 50.000 lir.

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: Gioiana 100.000 lir; N.N. daruje v spomin na gospoda Lojzeta Zupančiča ob šesti obletnici smrti 100.000 lir.

ČESTITKE

Veseli glas je prišel tudi do nas, da je Margi Igorju sinka povila. Zbrani pri slovenski maši na Miklavžev predvečer pristrčno čestitamo srečnim staršem, malemu

PRIMOŽU

pa želimo, da bi mu bila sreča mila ter da bi nas prišel kdaj obiskat.

SLOVENSKA SRENJA
ERLANGEN-
NUERENBERG

9

ČETRTEK
16. DECEMBRA
1999

ŽIV SPOMIN NA POSEBNO DRAGO OSEBO

ZADNJE SLOVO DRAGEMU NONOTU

IZTOK CERGOL

Po dolgem potovanju v južno Italijo sem se prejšnji teden vrnil domov, a svoje potovanje sem moral prekiniti za nekaj dni, saj je moje življenje pretresla velika izguba. Dne 28. novembra je v svoji rojstni hiši na Proseku umrl naš dragi nono Milko Cibic. Zelo sem bil navezan nanj, saj me je od mladih nog učil glasbe in me kot prvi učitelj privedel v svet not. Že kot otrok sem se z njim učil igranja na klavir, kmalu zatem me je prvič peljal v proseško cerkev, kjer je bil več desetletij orglar. Skupaj sva se usedla za orgle in začela počasi igrati razne mašne in druge pesmi. Jaz sem igral na manual, on pa me je spremljal s pedali. Spominjam se, da je bila prva pesem, ki sem jo na orgle zaigral s svojim nonotom, O srce božje. Ta pe-

sem je še danes moja najbolj priljubljena pesem.

Moj nono pa ni bil le moj prvi učitelj. Kot otroka je mene in sestro večkrat spremljal na večerne kolesarske izlete po kraških vaseh. Še posebno dobro se spominjam našega izleta v Repnič, ko sva s sestro komaj prilizila v tamkajšnjo osmico, nono pa je naročil "en pjat pršuta in glažek vina", za naju pa še "malo arančate". Nono se ni nikoli vozil z gorskimi kolesi, raje je imel žensko kolesa, in prav s takim kolesom je prevozil pot od Proseka do Repniča in nazaj.

Spomin na nonota me nato še pelje do vsakoletne trgatve, ki smo jo imeli na Proseku, ko me je naučil mleti grozdje in me imenoval za glavnega odgovornega v kleti, saj so vsi ostali trgali grozdje, jaz pa sem ga mlet. Podobno se spominjam kopanja krompirja, ko

me je nono vedno opozarjal, naj se mu ne preveč približam, ko koplje krompir, saj se mu je nekoč zgodilo, da je na tak način nekemu skoraj razbil lobanjo.

Po večerji smo se z nonotom, nono in sestro večkrat igrali na karte, včasih tudi na tombolo. Vsakdo si je želel igrati briškolo v dvojici z nonotom, saj je on vedno zmagal. Kdaj pa kdaj je začel pripovedovati o svojih izkušnjah med drugo svetovno vojno, kot večkrat počenajajo starejši ljudje, ali pa je obujal spomine na staro Avstrijo, ko se je v šoli učil nemščine in zaradi tega je očenaš molil vedno v tem jeziku. Zelo je bil navezan na Franca Jožefa in na nemški jezik.

Ta dobri človek pa je na koncu novembra v miru in tišini neopazno odšel, blaženo je zaspal v svoji postelji, od katere se že več dni pred smrtjo ni ločil. V spominu imam njegovo mirno telo, ki v krsti kot svetnik počiva, v roki drži rožni venec, okoli njega pa ga v dnevni sobi obiskujejo vsi sorodniki, sodelavci, prijatelji. Ob krsti sedi žalostna nona, ki mu je bila celo življenje ob strani in je v zadnjih časih skrbela zanj kot mati za bolnega otroka. Bil je utrujen, celo življenje je delal, garal za svojo zemljo, za svoj jezik, za svojo

vero, za svojo ljubezen do glasbe. Temu človeku lahko samo iz srca izrečem: Hvala! Hvala za vse to, kar si mene in moji dve sestri naučil, za vse to, kar si nam dal, za vse veselje in mladost, ki sem ga mogel zapaziti na tvojem obličju do zadnjega dne, ko si me govoril z mano, ko si me vprašal, kdaj odpotujem in kdaj se vrnem, in mi voščil dobro potovanje. Hvala za vse dobre besede, za vse nauke, ki naj bodo nam in vsem v življenju steber in opora.

Gospod, daj mu večni pokoj in večna luč naj mu sveti, naj počiva v miru.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

gostovanje izven abonmaja

Rade Šerbedžija

DO ZADNJEGA DIHA

VEČER ŠANSONOV IN POEZIJ V HRVAŠKEM,

SLOVENSKEM IN ITALIJANSKEM JEZIKU

enega izmed najbolj reprezentativnih gledaliških in filmskih igralcev bivše Jugoslavije, najboljšega igralca na filmskem festivalu v Benetkah (1994) in kandidata za Oskarja s filmom *Before the rain* M. Manchevskega, oblikovalca vloge v zadnjem Kubrickovem filmu *Eyes wide shut*, v katerem nastopa tudi Tom Cruise, eden izmed protagonistov v filmu Premirje Francesca Rosija.

V torek, 21., in v sredo, 22. decembra, ob 20.30.

REZERVACIJA IN PRODAJA VSTOPNIC: vsak delavnik od 10. do 14. ure pri blagajni Kulturnega doma, ul. Petronio 4, tel. 040 362542, in pri blagajni UTAT, Galleria Protti 2, tel. 040 638311.

V DOMAČI CERKVI

PREDBOŽIČNI KONCERT V MAVHINJAH

Mavhinjska župnijska skupnost se je odločila, da se na prihajajoči božični čas pripravi tudi s kakovostnim kulturnim dogodkom, ki naj to pravo obogati. V sodelovanju s Športno-kulturnim društvom Cerovlje-Mavhinje namreč pripravljva v nedeljo, 19. t.m., v domači cerkvi sv. Nikolaja z začetkom ob 16. uri zanimiv koncert, ki ga bosta oblikovala znana zamejska izvajalca. Nastopila bosta namreč domačin, čelist Vasja Legiša, ki se je že močno uveljavil doma in v svetu, ter organist Andrej Pegan.

Za to priložnost sta ume-tnika pripravila spored, ki bo

obsegal skladbe svetovno znanih mojstrov iz preteklih stoletij, in sicer Johanna Sebastiana Bacha, Nicolausa Bruhnsa, Wolfganga Amadeusa Mozarta, Antonia Vivaldija, Julesa Masseneta in G. Goltermana. Poleg le-teh pa bo na sporedu še vrsta slovenskih božičnih pesmi v priredbi oz. uglasbitvi Leopolda Belarja, Matije Tomca, Ubalda Vrabca in Valentina Štolcerja. Poleg tega je predvideno, da se bo koncert zaključil z izvedbo Gruberjeve *Svete noči*, ki naj izvenki kot voščilo domačinom ob bližajočem se Božiču.

TK TRŽAŠKA KNJIGARNA

ZA VAŠA BOŽIČNA DARILA IZDELKI DOMAČE IN UMETNIŠKE OBRTI, SLIKE IN GRAFIKE. V DECEMBRU PROMOCIJA SLOVENSKE KNJIGE

Trst, ul. sv. Frančiška 20, tel. 040 635954, fax 040 635969, e-mail: tklibris@tin.it

Pošlji
svojo POMOČ
VSEM
duhovnikom.
PREJEL
jo bo tudi
TVOJ.

Vsak dan 38.000 škofijskih duhovnikov oznanja evangelij med ljudmi v župnijah in vsem nudi ljubezen, tolažbo in upanje. Za nadaljevanje svojega poslanstva potrebujejo tudi tvojo konkretno pomoč, prispevek za podporo duhovnikom. Ti darovi prihajajo v Osrednji inštitut za podporo duhovščini in se razdelijo vsem duhovnikom, zlasti tistim, ki delujejo v najbolj potrebnih skupnostih, ki tako lahko računajo na velikodušnost vseh.

Če hočeš darovati svoj prispevek, lahko uporabiš svojo kreditno kartico CartaSi, Visa in Mastercard in kličeš BREZPLAČNO ŠTEVILKO 800-825000; svoj dar lahko tudi nakažeš na poštni tekoči račun št. 57803009 (položnico dobiš v župniščih ali na pošti) ali s plačilnim nalogom na italijanskih bankah, naslovljenim na Istituto Centrale Sostentamento Clero - Erogazioni Liberali. Svoj prispevek lahko tudi dodeliš neposredno na škofijskem uradu inštituta za podporo duhovščini.

CartaSi

VISA

EUROCARD
MasterCard

Prispevke lahko odtegneš od svojih dohodkov Irpef.

DAROVI
za podporo
DUHOVNIKOM.
POMOČ številnim
za dobro **VSEH.**

CHIESA CATTOLICA
CEI Conferenza Episcopale Italiana